

Stenografični zapisnik

tretje seje

deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani

dné 4. januvarija 1896.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekscelenca knezoškof dr. Jakob Missia, grof Ervin Auersperg, Janez Ažman, Gabrijel Jelovšek, Tomaž Kajdiž, baron Leopold Liechtenberg, Viljem Pfeifer in ekscel. baron Josip Schwegel. — Zapisnikar: Dež. tajnik dr. Fr. Zbašnik.

Dnevni red:

1. Branje deželno-zborskega zapisnika II. seje dné 3. januvarija 1896.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1894. (k prilogi 2.).
4. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za leto 1894. (k prilogi 3.).
5. Ustno poročilo finančnega odseka o ustanovnih zakladov računskih sklepov za leto 1894. in proračunih za leto 1896. (k prilogi 4.), in pa o prošnjah Lichtenthurnove deklaracije šole v Ljubljani glede zvikanja nagrade za vzdrževanje šole in podpore za nakup učil.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih deželno-kulturnega zaklada za leto 1894. in proračunih za leto 1896. (k prilogi 5.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delavnice za leto 1894. (k prilogi 8.).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada deželne prisilne delavnice za leto 1896. (k prilogi 9.), kakor tudi o prošnji paznikove udove Marije Ahčan za poviksanje provizije.

Stenographischer Bericht

der dritten Sitzung

des krainischen Landtages
in Laibach

am 4. Jänner 1896.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia, Graf Erwin Auersperg, Johann Ažman, Gabriel Jelovšek, Thomas Kajdiž, Leopold Freih. v. Liechtenberg, Wilhelm Pfeifer und Se. Excellenz Josef Freiherr v. Schwegel. — Schriftführer: Landschaftssecretär Dr. Franz Zbašnik.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der II. Landtags-Sitzung vom 3. Jänner 1896.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-Abschluss des krainischen Lehrer-Pensionsfondes für das Jahr 1894 (zur Beilage 2.).
4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-Abschluss des Normal-Schulfondes für das Jahr 1894 (zur Beilage 3.).
5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Rechnungs-Abschlüsse der Stiftungsfonde für das Jahr 1894 und die Voranschläge für das Jahr 1896 (zur Beilage 4) und über die Petitionen der Lichtenthurn'schen Mädchenschule in Laibach um Erhöhung der Remuneration für die Erhaltung der Schule und der Subvention zum Ankauf von Lehrmitteln.
6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-Abschluss des Landes-cultur-fondes für das Jahr 1894 und den Voranschlag pro 1896 (zur Beilage 5).
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-Abschluss des Zwangsarbeitshausfondes für das Jahr 1894 (zur Beilage 8.).
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfondes für das Jahr 1896 (zur Beilage 9), sowie über die Petition der Aufseherin Maria Ahčan um Provisionserhöhung.

9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske šole na Grmu za leto 1894. (k prilogi 11.) in o prošnji učitelja Antona Lapajneti na Grmu za nagrado.
10. Ustno poročilo finančnega odseka:
- a) o prošnji društva »Verein zum Schutze des Weinbaues« za podporo;
 - b) o prošnjah bivšega učitelja Mateja Prašnikarja, umirovljenega učitelja Venceljna Sturma, učiteljskih sirot Ane Adamič, Marije Novak, Ivane Vrančič in učiteljeve udove Matilde Kokalj za povikšanje, oziroma podaljšanje miloščin in pokojnin;
 - c) o prošnji kancelistove udove Marije Sapletov za podaljšanje miloščine;
 - d) o prošnji občine Kropa gledé posojila 2000 gld. za zgradbo župnišča;
 - e) o prošnji Franceta Kraljič, posestnika na Studencu, za podporo vsled povodnji;
 - f) o prošnji živinskega zdravnika Morica Lebenharta v Starem trgu za deželno nagrado;
 - g) o prošnji slovenskega planinskega društva v Ljubljani za podporo.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss der Landes-Weinbauerschule in Stauden pro 1894 (zur Beilage 11) und über die Petition des Lehrers Anton Lapajne in Stauden um Remuneration.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petitionen:
- a) des Vereines zum Schutze des Weinbaues um Subvention;
 - b) des geweienen Lehrers Matthäus Prašnikar, des pensionirten Lehrers Wenzel Sturm, der Lehrerswaisen Anna Adamič, Maria Novak, Johanna Vrančič und der Lehrerswitwe Mathilde Kokalj um Erhöhung, beziehungsweise Verlängerung der Gnadengaben und Pensionen;
 - c) der Kanzlistenswitve Maria Sapletov um Weiterbewilligung der Gnadengabe;
 - d) der Gemeinde Kropf um Bewilligung eines Darlehens per 2000 fl. für den Pfarrhausbau;
 - e) des Franz Kraljič, Grundbesitzer in Brunnendorf, um Geldunterstützung anlässlich der Ueberschwemmung;
 - f) des Thierarztes Moriz Lebenhart in Altenmarkt um Bewilligung einer Landesubvention;
 - g) des slovenischen Alpenvereines in Laibach um Subventionsbewilligung.

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Predstavljam visoki zbornici gospoda tajnika dr. Zbašnika, kateri bo danes funkcioniral kot perovodja.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

**1. Branje deželno - zborskega zapisnika
II. seje dné 3. januvarija 1896.**

**1. Lesung des Protokoll's der II. Landtagsitzung
vom 3. Jänner 1896.**

Tajnik dr. Zbašnik:

(Bere zapisnik II. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der II. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitnem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Visoki zbor! Došla je tužna vest, da je včeraj umrl novoimenovani predsednik dalmatinskega deželnega zbora dr. Klaič.

(Poslanci ustanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.)

Gotovo bo visoki zbor čutil globoko sožalje o britki izgubi, ki je zadela Dalmacijo in jaz si izprosim dovoljenje od visokega deželnega zbora, da izražam v imenu visoke zbornice sožalje zemaljskemu odboru dalmatinskemu.

(Občno pritrjevanje. — Allgemeine Zustimmung.)

Gospodje pritrjujejo v znak sožalja, kar bo za-
beleženo v zapisniku današnje seje.

Došle so predsedništvu sledeče peticije, in sicer izročam jaz naslednje:

Rectorat der technischen Hochschule in Graz bittet um Subvention für die Freitischstiftung pro 1896.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-
auschusse zugewiesen.)

Gymnasialdirection in Gottschee bittet um Subvention für dürftige Schüler pro 1896.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-
auschusse zugewiesen.)

Österr.-ungarischer Hilfsverein in München bittet um Unterstützung eventuell um Beitritt als Stifter des Vereines.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-
auschusse zugewiesen.)

Dr. Jos. Marinko, vodja dijaške kuhinje v Novem Mestu, prosi podpore za vzdrževanje kuhinje.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem
Finanzauschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pakiž izroča prošnjo Ane Sever, učiteljve udove v Petrinji, za denarno podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem
Finanzauschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izroča prošnjo krajnega šolskega sveta v Senožecah za podporo za uredbo šolskega vrta in čebelnjaka.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem
Finanzauschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Globočnik izroča prošnjo pred-
sedstva zaveze slov. učiteljskih društev v Št. Juriji
za podporo za izdajo »knjižnice za mladino«.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem
Finanzauschusse zugewiesen.)

Izročen mi je bil samostalni predlog gospoda
poslanca dr. Žitnika in tovarišev, ki se glasi: (bere:
— liest:)

Samostalni predlog

poslanca dr. Ig. Žitnika in tovarišev.

Z ozirom na potrebo in veliki gospodarski pomen
zavarovanja proti elementarnim nezgodam; dalje z
ozirom na to, da je velika množica revnejših posest-
nikov nezavarovanih; in z ozirom na to, do v obče
deželne zavarovalnice uspešno delujejo, naj

visoki deželni zbor sklene:

I. Dežela kranjska ustanovi deželno zavarovalnico
z ne-obligatornim zavarovanjem proti požaru, toči in
živinskim boleznim;

II. deželnemu odboru se naroča, da v to svrho
stori potrebne priprave ter v prihodnjem zasedanji
deželnemu zboru predloži primerne predloge.

V Ljubljani, dné 4. januvarija 1896.

Dr. Ig. Žitnik, dr. Papež, M. Lavrenčič, Schweiger,
Detela, Povše, Zelen. P. Pakiž, Kajdiž, Pfeifer, Ažman,
Jelovšek, A. Kalan, F. Modic, J. Košak.

Dalje so mi izročili gospod poslanec Povše,
gospod poslanec Klun in tovariši samostalni predlog,
ki se glasi: (bere: — liest:)

Samostalni predlog

poslancev Povše-ta in Klun-a in tovarišev.

Visoki deželni zbor skleni:

Ces. državna vlada se pozivlja, da pravočasno
odpove carinsko pogodbo z Ogersko v svrhu, da ji

bo mogoče dognati pri obnovitvi pogodbe ne le dejanskim finančnim odnosom, ampak da bo dognala pogodbo, pri kateri bodo povsem varovani interesi naše produkcije toliko kmetijske, kolikor obrtnijske.

Ob enem se c. državna vlada pozivlje, da naj pri ponovitvi pogodbe z Ogersko že skoraj vredi razmerje med obema državnima polovicama gledé Žumberskega in Marijindolskega okraja nekdanje vojaške granice in omenjena okraja zopet vtelesi deželi Kranjski.

V Ljubljani, dné 4. januvarija 1896.

Fr. Povše, Klun, Dr. Papež, J. Košak, F. Modic, Detela, Pfeifer, Ažman, Kajdiž, Jelovšek, dr. Žitnik, A. Kalan, P. Pakiž, Schweiger, Zelen, M. Lavrenčič.

Gospod poslanec Povše in tovariši stavljajo sledeči samostalni predlog: (here: — liest:)

Samostalni predlog

poslanca Povše-ta in tovarišev.

Visoki deželni zbor skleni:

Ces. državna vlada, oziroma kmetijsko ministerstvo se pozivlje, da takoj v prihodnjem zasedanju državnega zbora predloži zakonski načrt za osnovo kmetijskih zadrug ter da skrbi za to, da ta prepotrebni zakon še tekom pričetega leta stopi v veljavo.

V Ljubljani, dné 4. januvarija 1896.

Franc Povše, dr. Papež, Klun, Jelovšek, A. Kalan, F. Košak, Detela, P. Pakiž, Schweiger, M. Lavrenčič, Zelen, Pfeifer, Kajdiž, Ažman, Žitnik, F. Modic.

Utemeljevanje teh samostalnih predlogov bom postavil na dnevni red ene prihodnjih sej.

Naznanjam, da so gospodje poslanci: Pfeifer, Kersnik in baron Liechtenberg opravičili odsotnost od današnje seje.

Prestopimo sedaj k 3. točki dnevnega reda, to je:

3. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1894. (k prilogi 2.)

3. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des kranjschen Lehrerpensionsfonds für das Jahr 1894 (zur Beilage 2.)

Poročevalec Klun:

Visoki deželni zbor! Računski sklep učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1894, ki nam ga deželni odbor podaja v prilogi 2, nam kaže, da so bili na 10.306 gld. proračunjeni dohodki tega zaklada za

636 gld. 27½ kr. višji in so znašali 10.942 gld. 27½ kr. Več se je skupilo pri šolskih globah za 378 gld., pri 12% in 2% pokojninskih odtegljih za 198 gld. 17½ kr., pri obrestih 10 kr., pri povrnjenih troških pa 85 gld., nasprotno pa je bil prestanek gospodarjenja z zalogo šolskih knjig za 25 gld. manjši, kakor je bil proračunjen.

Pa tudi pri troških je bil končni uspeh ugodnejši, kakor po odobrenem proračunu, po katerem so bili vsi troški proračunjeni na 29.900 gld.; znašali so pa le 27.926 gld. 5 kr., toraj se je manj izdalo za 1973 gld. 95 kr.

Prihranilo se je pri pokojninah učiteljev 1428 gld. 43½ kr., pri pokojninah učiteljskih udov in sirot 202 gld. 20 kr., pri vzgojninah 155 gld. 80½ kr., pri miloščinah 180 gld. 01 kr., pri odpravninah 50 gld., večji so bili troški le pri pogrebninah za 42 gld. 50 kr., ker je umrlo več učiteljev, kakor se je pri sestavi proračuna sodilo po triletnem poprečnem prevdanku.

Vsled večjih dohodkov in manjših troškov znižal se je donosek iz deželnega zaklada, ki je bil proračunjen na 19.594 gld., na 17.094 gld. 26½ kr., ali prištevisi razloček med zastanki koncem leta 1894 in pričetkom l. 1894 v znesku 5 gld. 73½ kr., na okroglih 17.100 gld., torej za celih 2494 gld.

Končno čisto imetje znaša 32.326 gld. 9 kr., in sicer v obveznicah 32.050 gld., v gotovini pa 276 gld. 9 kr. V primeri s prejšnjim letom pomnožilo se je to imetje za 110 gld. 49 kr. vsled večjega gotovinskega zastanka, ki je prejšnje leto znašal le 165 gld. 60 kr.; premoženje v obveznicah ostalo je v primeri s prejšnjim letom jednako.

Finančni odsek predlaga: »Visoki deželni zbor naj izkaz deželnega šolskega sveta o gospodarjenju s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za l. 1894 blagovoljno jemlje na znanje«.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

4. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za l. 1894. (k prilogi 3.)

4. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Normalchulalfonds für das Jahr 1894 (zur Beilage 3.)

Poročevalec Klun:

Visoki deželni zbor! Priloga 3. deželnega odbora nam kaže, da je bil računski sklep normalno-šolskega zaklada redko kdaj tako ugoden, kakor za

l. 1894. Vsi redni prihodki so bili proračunjeni na 181.966 gld., troški pa na 344.309 gld., toraj je primanjkovalo 162.343 gld., ki bi jih bil moral doplačati deželni zaklad. Dejansko je pa plačal samo 146.302 gld. 25 kr., torej za 16.040 gld. 75 kr. manj, kakor je bilo proračunjeno; če pa temu znesku prištevamo še razloček med zastanki koncem in pričetkom l. 1894, ki znaša 628 gld. 23½ kr., povikšuje se prihranek deželnega zaklada celo na 16.668 gld. Ta ugodni uspeh prihaja od tod, da so se na jedni strani pomnožili redni dohodki, ki so bili proračunjeni na 181.966 gld., pa so v istini znašali 196.560 gld. 48 kr., oziroma z odštetimi zastanki 195.666 gld. 53½ kr., na drugi strani pa so se znižali redni troški od proračunjenega zneska 344.309 gld. na 342.875 gld. 42 kr., oziroma na 341.340 gld. 55 kr., ako odštejemo razloček med pričetnim in končnim zastankom, ki znaša 1534 gld. 87 kr.

Glavna pomnožitev dohodkov se kaže pri 5. naslovu II. poglavja, to je pri zupuščinah, ki so bile proračunjene na 20.000 gld., pa so v istini po prištetem razločku med prvotnimi in končnimi zastanki znašale 29.700 gld. 22 kr., torej za 9700 gld. 22 kr. več. Na to veliko povikšanje vplival je zlasti donesek knez Auerspergove zupuščine, ki je znašal 16.689 gld.

Druga zdatna pomnožitev dohodkov se kaže pri 10% šolski nakladi na davke, ki je bila proračunjena na 152.665 gld., pa je v istini znašala 156.240 gld. 89½ kr., torej več za 3575 gld. 89½ kr. Pri povračilih se je pridobilo mimo proračuna 447 gld. 99 kr., ker je učno ministerstvo povrnilo 210 gld. za jedno izredno pomočno učiteljico.

Pri izdatkih se je prihranilo 2968 gld. 45 kr. Ne spuščajoč se v posamezne nadrobnosti omenjam le, da se je prihranilo pri aktivitetnih užitkih učiteljev 1602 gld. 30 kr., in sicer glavni del pri službenih dokladah 965 gld. 54 kr. in pri opravih dokladah 671 gld.; pri dotacijah se kaže prihranek 54 gld. 79 kr., pri nagradah in podporah 554 gld. Pri tem poglavju posebej omenjam le 8. in 9. naslova, katerih prvi kaže mimo proračuna pomnožitev za 938 gld. 83 kr., drugi pa prihranek 1030 gld., kar prihaja od tod, da se je več izrednih šol za silo spremenilo v redne take šole.

Pri pokojninah učiteljskih udov je odpadlo 158 gld., ker je koncem leta 1893 umrla udova Elizabeta Maschek, pri miloščinah pa 39 gld. 21½ kr. zaradi smrti Rozalije Dorfmeister. Pri popotnih in selitvenih troških učiteljev se je manj izdalo 559 gld. 61½ kr.

Razkaz imovine nam kaže, da je skupno končno premoženje znašalo 124.549 gld. 40½ kr. in sicer 91.600 gld. v glavninah, 32.949 gld. 40½ kr. pa v končnih zastankih dohodkov. Ker so pa ravno toliko znašali tudi končni zastanki troškov, kaže se končnega čistega premoženja 91.600 gld., to je ravno toliko, kakor koncem leta 1893.

Finančni odsek predlaga: Visoki deželni zbor naj sklene: »Računski sklep normalno-šolskega zaklada za l. 1894 se odobruje, razkaz končne imovine pa se jemlje na znanje.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Sedaj prestopimo k 5. točki dnevnega reda, to je:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o ustanovnih zakladov računskih sklepov za l. 1894. in proračunih za l. 1896 (k prilogi 4.), in pa o prošnjah Lichtenturnove dekliške šole v Ljubljani gledé zvikšanja nagrade za vzdrževanje šole in podpore za nakup učil.

5. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Rechnungsabchlüsse der Stiftungsfonde für das Jahr 1894 und die Voranschläge für das Jahr 1896 (zur Beilage 4) und über die Petitionen der Lichtenturn'schen Mädchenschule in Laibach um Erhöhung der Remuneration für die Erhaltung der Schule und der Subvention zum Ankauf von Lehrmitteln.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Mislim, da me oprostite, častiti gospodje, ako samo kratko po suhoparnih številkah poročam o računskih sklepov ustanovnih zakladov za l. 1894, ker se prihodki in troški kažejo v enakem rednem razmerju s prejšnjimi leti.

Omenjam k zakladni številki 1, da se je potrebščina zmanjšala za 3432 gld. 13 kr. posebno zaradi tega, ker je bilo v tem letu izredno veliko neodanih ustanovnih mest. Potem se mi zdi potrebno omeniti pri zakladni št. 6., da je bila potrebščina v primeri s proračunom za 346 gld. 51 kr. večja, ker se je podelilo več izrednih podpor unanjam sirotam, katerih prošnji deželni odbor vsled velike potrebe dotičnih sirot ni mogel odkloniti.

Pri glavarjevem zakladu je bila potrebščina v primeri s proračunom manjša za 313 gld. 74 kr. vsled tega, da se je manj porabilo za bolnico, in pri Kalistrovem ustanovnem zakladu večja za 410 gld. 99½ kr., ker se je leta 1894. plačalo mnogo obrestnih zastankov; in končno bi pri Ilirskem ustanovnem zakladu za slepe omenil, da je bila potrebščina večja za 49 gld. 80½ kr., ker se je nadučitelju Spintretu dovolilo 50 gld. podpore.

Pri Holdheimovem zakladu bi bilo morda še omeniti, da se je potrebščina povikšala za 56 gld. 89 kr. večinoma zato, ker se je za nekega človeka plačalo 84 gld. 45 kr.

Sicer gledé računskih sklepov ustanovnih zakladov za leto 1894. ničesa več nimam omeniti in predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene: »Računski sklepi ustanovnih zakladov za leto 1894. se odobré.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Usojal bi si izprosi od gospoda poročevalca pojasnilo, od kodi prihaja, da je pri dijaških ustanovah toliko prebitka.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich bitte um's Wort!

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Schaffer ima besedo.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Als Referent im Landesausschusse bin ich in der Lage die Sache aufzuklären. Dieses Ersparnis kommt nicht etwa daher, als ob der Landesausschuss oder die sonst competente Behörde die Ausschreibung versäumt hätte, sondern rührt daher, dass manche Stiftungen einen Competenzkreis engerer Natur haben, so dass, wenn ein Stipendium z. B. ausdrücklich für Verwandte bestimmt ist und solche Verwandte nicht da sind, die Stiftung nicht vergeben werden kann. Nur solche an einen eng umschriebenen Competenzkreis gebundene Stiftungen, die eben aus diesem Grunde nicht vergeben werden konnten, haben dieses Ersparnis nach sich gezogen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, in ker se tudi gospod poročevalec od-pové besedi, bomo glasovali.

Prosim torej gospode, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec dr. Žitnik:

Na strani 24.—26. priloge 4., se nahaja razkaz skupne imovine ustanovnih zakladov, ki je koncem leta 1894. znašala 1.962.720 gld. 33 kr. in se je v primeri proti skupni imovini koncem leta 1893. pomnožila za 13.120 gld. 92 kr.

Dostaviti nimam ničesar in zatorej v imenu finančnega odseka predlagam:

Visoki deželni zbor naj sklene: »Razkaz imovine se jemlje na znanje.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrdé temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec dr. Žitnik:

Predno preidem k proračunom ustanovnih zakladov za leto 1896., je umestno, da se rešijo dve prošnji vodstva Lichtenthurnove dekliske šole v Ljubljani.

Prva se tiče zveksanja nagrade za vzdrževanje šole.

Lansko leto, oziroma tekoče šolsko leto je vsled sklepa deželnega šolskega sveta vodstvo dotlej tri-razredno šolo razširilo v štirirazredno. Vsled tega se je morala nastaviti nova učna moč, dalje se potrebuje več učil in vsled potresa bilo je treba mnogo popravkov.

Z ozirom na res uspešno delovanje te šole, katero priznava tudi deželni šolski svet, in na druge razloge, bil je finančni odsek mnenja, predlagati visoki zbornici, naj bi se redni letni donesek tej šoli od 400 gld. povišal na 500 gld.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene: »Vodstvu štiri-razredne dekliske šole v Lichtenthurnovi sirotišnici se redni letni donesek iz sirotinskega zaklada zviša od 400 gld. na 500 gld.«

Vsled tega se pomnoži v dotičnem izkazu potreščina za 100 gld., oziroma se zmanjša prebitek za 100 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje ki pritrdé temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec dr. Žitnik:

Isto vodstvo je vložilo še drugo prošnjo, kakor po navadi skorej vsako leto, namreč za podporo v nakup šolskih knjig in drugih učil. Ker je visoka zbornica v ta namen že dvakrat dovolila podporo — če se ne motim — po 50 gld., in z ozirom na to, da se je s prejšnjim sklepom redna podpora tej šoli zvikšala za 100 gld., bil je finančni odsek mnenja, da bi se morda za letos ne dovolila nobena podpora v ta namen.

Zato predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene: »Z ozirom na zvišani letni donesek za vzdrževanje štirirazrednice v Lichtenthurnovi sirotišnici se prošnja za podporo v nakup učil odkloni.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Prosim torej gospode, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec dr. Žitnik:

Sedaj torej prehajam k proračunom.

Razun pri 6. zakladu ni finančni odsek naredil nikjer nobene izpremembe in zato bom prečital samo glavne številke, skupne svote potrebščine in pokritje pri posameznih zakladih.

Pri 1. zakladu se proračunava potrebščina v znesku 37.396 gld., pokritje pa v znesku 38.513 gld., torej se kaže presežek 1117 gld.

Predlagam, da se te številke odobré.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati in prosim gospode, ki pritrdé predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Da skrajšamo obravnavo, predlagam, da ni glasovati o vsaki številki posebej, ampak da se oglasi, kdor hoče govoriti pri kaki točki, sicer bom zmatral, da so dotični postavki sprejeti.

Poslanec dr. Žitnik:

Pri učiteljskem ustanovnem zakladu se proračunava skupna potrebščina na 919 gld. in skupno pokritje na 917 gld., torej se kaže nedostatek v znesku 2 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Potrebščina pri 3. zakladu se proračunava na 125 gld. in pokritje na ravno toliko, torej se ne kaže niti primankljaj, niti presežek.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri splošnem deklinškem ustanovnem zakladu se proračunava potrebščina na 1049 gld. in pokritje na 1062 gld.; torej se kaže presežek 13 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za 5. zaklad se proračunava skupna potrebščina na 529 gld. in pokritje na 584 gld.; torej se kaže presežek 55 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za Dullerjev deklinški ustanovni zaklad proračunava deželni odbor skupno potrebščino na 529 gld., pokritje na 584 gld., torej znaša presežek 55 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsled ravno poprej gledé Lichtenhurnovega zavoda storjenega sklepa se poviša redna potrebščina pri sirotinskem zakladu za 100 gld., torej na 16492 gld.; skupna redna in izredna potrebščina znaša 16892 gld., dočim ostane skupno pokritje nespremenjeno v znesku

17.227 gld. V priméri s skupno potrebščino se torej kaže presežek namesto v znesku 435 gld., samo v znesku 335 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za Glavarjev zaklad za uboge je skupna potrebščina izkazana v znesku 5599 gld., skupno pokritje pa v znesku 8854 gld., tako da se kaže presežek 3255 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za Kalistrov zaklad se proračunava skupna potrebščina na 3734 gld. in skupno pokritje na ravno toliko, tako da se ne kaže niti presežek, niti primanjkljaj.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 9. zakladu je izkazana skupna potrebščina kakor tudi skupno pokritje v znesku 1176 gld., tako da ni niti presežka, niti primanjkljeja.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 10. zakladu znaša potrebščina 341 gld. in pokritje ravno toliko, torej ni niti presežka niti primanjkljeja.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 11. zakladu se proračunava potrebščina na 1177 gld. in pokritje na 1142 gld., tako da se kaže primanjkljaj v znesku 35 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za Flödniggov ustanovni zaklad za slepe se proračunava potrebščina na 2354 gld., pokritje pa na 3877 gld., torej presežek znaša 1523 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri ilirskem ustanovnem zakladu se proračunava potrebščina na 166 gld., pokritje pa na 324 gld., tako da se kaže presežek 158 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Potrebščina pri 14. zakladu je proračunjena na 120 gld., pokritje pa na 2358 gld., torej presežek na 2238 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za Holdheimov zaklad za gluhohe se proračunava potrebščina na 958 gld. in pokritje na 959 gld., torej se kaže presežek v znesku 1 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 16. zakladu je potrebščina proračunjena na 370 gld., pokritje pa na 430 gld., torej se kaže presežek 60 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za 17. zaklad se proračunava potrebščina na 38 gld., in pokritje na 39 gld., torej se kaže presežek 1 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za Trevisinejev ustanovni zaklad se proračunava potrebščina skupaj na 88 gld., in pokritje tudi na 88 gld., torej ni niti presežka, niti primanjkljeja.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 19. zakladu se proračunava potrebščina na 38 gld., in pokritje na 39 gld., torej se kaže presežek v znesku 1 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 20. ustanovnem zakladu se proračunava potrebščina kakor tudi pokritje v znesku 67 gld., tako, da se ne kaže niti presežek niti primanjkljaj.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno se pri 21. zakladu proračunava potrebščina na 437 gld., pokritje pa na 474 gld., tako, da se kaže presežek v znesku 37 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ker je visoka zbornica pritrdila posameznim proračunom, predlagam končno še sprejeti skupni proračun v celoti:

»Proračuni ustanovnih zakladov za l. 1896. se potrdijo.«

Deželni glavar:

Prosim glasovati v celoti. Gospodje ki odobrujejo predlog finančnega odseka v celoti, izvolijo ustat.

(Obvelja. — Angenommen.)

Proračun je sprejet tudi v celoti in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride sedaj točka 6., to je:

6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih deželno-kulturnega zaklada za leto 1894 in proračunih za leto 1896. (k prilogi 5.).

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesculturfondes für das Jahr 1894 und den Voranschlag pro 1896 (zur Beilage 5.).

Berichterstatter von Penkh:

Hohes Haus! Der Rechnungsabschluss des Landesculturfondes für das Jahr 1894 und der Voranschlag pro 1896, über welche ich über Auftrag des Finanzausschusses dem hohen Hause zu berichten die Ehre habe, sind auch in diesem Jahre in so klarer Form abgefaßt, daß eine detaillirte Auseinandersetzung der einzelnen Positionen dem hohen Hause kaum erwünscht sein dürfte, weshalb ich mich auf einige kurze Bemerkungen beschränken kann. Die im Laufe des Jahres 1894 zur Auszahlung gelangten Subventionen sind in der Beilage Nr. 5 ersichtlich gemacht und einzeln angeführt, sowie daselbst auch die gesammte Cassagebarung in entsprechender Weise zum Ausdruck gelangt. Gegen den Voranschlag pro 1894 tritt eine namhafte Steigerung der Einnahmen für Forst- und Feldfrevelstrafen im Betrage von 587 fl. hervor und der Verkauf der Jagdkarten ergibt auch ein Plus von 473 fl. gegen den Voranschlag desselben Jahres. Die Einnahmen für Wald- und Feldfrevelstrafen waren mit rund 1700 fl. präliminirt, es wurden aber thatsächlich 2287 fl. erzielt,

woraus der eingangserwähnte Mehrbetrag von 587 fl. resultirt. Für Jagdkarten erscheinen im Voranschlage 2200 fl. eingestellt, während die Einnahmen thatsächlich einen Betrag von 2673 fl. ausweisen. Zudem man weiters die Summe pr. 1977 fl., welche ihm Jahre 1891 für den Verkauf von Jagdkarten eingenommen wurde, von den heuer erzielten Einnahmen pr. 2673 fl. in Abzug bringt, ergibt sich eine Steigerung dieser Einnahmen um den Betrag von 696 fl., ein gewiß erfreuliches Resultat, welches weniger einer lebhafteren Bethätigung der Lust am Waidmannshandwerke, als vielmehr einer vielleicht strengeren Controle durch Abweisung unbefugter Jagdliebhaber zuzuschreiben ist.

Da Strafgeelder wegen Übertretung des Gesetzes betreffend die Verwendung von Privathengsten zum Beschälern im Jahre 1894 und überhaupt seit dem Jahre 1891 nicht eingehoben wurden und sich somit gegen den Voranschlag ein Minus von 10 fl. ergibt, so beauftragte mich der Finanzausschuß, die Aufmerksamkeit des Landesauschusses darauf hinzulenken, ob es nicht angezeigt wäre, zu ermitteln, ob vielleicht das Landesgesetz, betreffend die Verwendung von Privathengsten zu Beschälzwecken, vom 18. Februar 1885, speciell die §§ 11 und 12 dieses Gesetzes, von den politischen Behörden nicht entsprechend streng gehandhabt wird. Es spricht der Umstand, daß in den Jahren 1891 bis 1894 derartige Abstrafungen nicht stattgefunden haben, für die Vermuthung, daß diesbezügliche Erhebungen vielleicht nicht allwärts gepflogen wurden und daher die Behörden über derlei Übertretungen zu erkennen nicht in der Lage waren.

Ich muß mir auch die Bemerkung erlauben, daß die Subventionen zur Bekämpfung von Schädlingen, unter welchen die Landwirthschaft so arg zu leiden hat und welche unter den außerordentlichen Ausgaben in einem namhaften Betrage erscheinen, unter diesen Verhältnissen mit Rücksicht auf das Maikäferflugjahr geradezu geboten waren. Es beträgt daher der factische Vermögensstand, oder richtiger, der Fond pro 1894 nur 1555 fl. 59 fr. gegen 5185 fl. 43 fr. pro 1893 und erleidet daher eine Verminderung um 3629 fl. 84 fr., welcher Betrag größtentheils für Subventionen verwendet wurde.

Die Activposten betragen und zwar: der schließliche Cassarest 29 fl. 07 fr., die Einnahmerrückstände für Forst- und Feldfrevelstrafen 1937 fl. 50 fr., die übrigens im Jänner des Jahres 1895 bereits eingegangen sind; die Passivposten, welche für Culturzwecke angewiesen wurden und Ende des Jahres 1894 noch nicht ansbezahlt waren, in Abzug gebracht, lassen wieder den factischen Vermögensstand von 1555 fl. 59 fr. vor Augen treten. Da bezüglich der einzelnen Posten der Finanzausschuß den Ausführungen des Landesauschusses weiters nichts beizufügen hat, kann ich mich darauf beschränken, im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen: der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Rechnungsabschluss des Landesculturfondes pro 1894 mit der
 ordentlichen Einnahme von 4960 fl. — fr.
 durchlaufenden Einnahme von 728 „ 82 „
 Fürtrag . 5688 fl. 82 fr.“

Übertrag . 5688 fl. 82 fr.

den ordentlichen Ausgaben pr.	2459 fl. 55 fr.
den außerordentlichen Ausgaben pr.	6130 „ 29 „
den durchlaufenden Ausgaben pr.	728 „ 82 „
in Summa	9318 fl. 66 fr.

dennach mit einem Abgange von . . 3629 fl. 84 fr.
wird genehmiget.

Ebenso der factische Vermögensstand (recte) Fond pr.	1555 fl. 59 fr.
pro 1894, gegen einen Vermögensstand pro 1893, pr.	5185 „ 43 „
u. z. mit einem Activum von	1966 „ 57 „
und einem Passivum von	410 „ 98 „

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterstatter von Lenkh:

Weiters beehre ich mich über Auftrag des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landesculturfondes für das Jahr 1896 zu berichten. Nach der bisherigen Gepflogenheit wurde bei diesem Anlasse zuerst über die Bedeckung und dann erst über das Erfordernis referirt. Ich schließe mich diesem Vorgange an, und zwar auf Grundlage jener Ziffern, welche der Landesauschuss, nach einem dreijährigen Durchschnitt gerechnet, in der Beilage Nr. 5 dem hohen Hause vorgelegt hat und welche auch der Finanzausschuss mit einer einzigen kleinen Abänderung, die darin besteht, dass ein Betrag von 10 fl. als Ertrag der Strafgeelder für die Verwendung von Privathengsten zum Beschälen gewissermaßen als Erinnerungszeichen eingestellt wurde, bewilligt hat. Als Bedeckung pro 1896 werden demnach eingestellt:

Capitel I. Titel 1: Strafgeelder für Forst- und Feldfrevel 2100 fl., Titel 2: Wegen Übertretung des Gesetzes bei Verwendung von Privathengsten zum Beschälen: 10 fl.; Capitel II: Jagdkartenerlöse, 2600 fl.; somit beträgt die ordentliche Bedeckung 4710 fl.

An Erfordernis beansprucht Capitel I: Beitrag der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbanshule in Standen 2400 fl.; Capitel II: für Landesculturzwecke 2260 fl., Capitel III: Verschiedene Ausgaben 40 fl. Das Gesamterfordernis beträgt somit 4700 fl. und es zeigt sich demnach ein Überschuss von 10 fl. Ich beantrage daher im Namen des Finanzausschusses: Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Voranschlag des Landesculturfondes pro 1896 mit dem Erfordernisse: ordentlich	2440 fl.
außerordentlich	2260 „

zusammen . 4700 fl.

und mit einer Bedeckung von 4710 fl.
wird genehmiget.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali; prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

7. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delalnice za leto 1894. (k prilogi 8.).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Zwangsarbeits-hausfondes für das Jahr 1894 (zur Beilage 8).

Berichterstatter Endmann:

Hoher Landtag! die Beilage Nr. 8 informirt die geehrten Herren über den Rechnungsabschluss des Zwangsarbeits-hausfondes für das Jahr 1894. Wie stets bei dieser Anstalt, ist auch diesmal das Präliminare nicht eingehalten worden, was in der Natur der Sache begründet ist, weil man eben nicht weiß, mit welchem Zwänglingsstande man im Laufe des Jahres zu rechnen haben wird, wenn man das Präliminare aufstellt. Im Großen und Ganzen ist der Rechnungsabschluss günstig, da dem erhöhten Erfordernisse auch zugleich eine bedeutend höhere Bedeckung gegenüber steht. Wie die geehrten Herren aus der Seite 1 dieser Beilage ersehen, beträgt das gesammte ordentliche Erfordernis pro 1894 — 93774 fl. 63 1/2 fr. und das außerordentliche Erfordernis für einen Grundankauf und Conservationen 1842 fl. 49 fr., beide zusammen daher 95617 fl. 12 1/2 fr. Dem gegenüber steht eine Bedeckung von 97043 fl. 43 1/2 fr., somit stellt sich die Bedeckung günstiger um 1426 fl. 31 fr. Der Vermögensstand hat sich mit Rücksicht auf die vom hohen Landtage beschlossenen Abschreibungen insgesammt vermindert um 1006 fl. 54 fr.

Der Finanzausschuss, welcher den Rechnungsabschluss eingehend geprüft hat, findet die Überschreitung sowohl in den Ausgaben als in den Einnahmen begründet und stellt daher den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Rechnungsabschluss des Landeszwangsarbeits-hausfondes für das Jahr 1894 mit

dem Erfordernisse von	95.617 fl. 12 1/2 fr.
der Bedeckung von	97.043 „ 43 1/2 „
und dem Vermögensstande	137.714 fl. 18 1/2 fr.

wird genehmiget.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Visoki zbor! Vsako leto se je pri razpravi o tej točki navajalo pritožbe iz krogov ljubljanskih obrtnikov gledé prisilne delavnice in dela, ki se tam zvršuje. Kakor se je vsako leto naglašalo, poudarjal bi jaz letos tudi to, da je bilo pri presoji dela v prisilni delavnici dvoje pred očmi. Najprej to, da je delo poleg verskih vaj v tem zavodu najvažnejše vzgojevalno sredstvo, in zato bi bilo neumestno, ako bi se vodstvo ne oziralo na to, da bi se prisiljenci oskrbovali s potrebnim delom. Na drugi strani pa se je treba tudi ozirati na one, ki plačujejo davek za svojo obrt in ki imajo pravico zahtevati, da se jim ne dela s takim zavodom še večja konkurenca, kakor sploh vsled sedanjih trgovskih in obrtnih razmér. Zato je že večkrat visoki zbor izrazil misel in željo, naj deželni odbor gleda na to, da se pri delu, ki se izroča prisiljencem, gleda na to, da se zvršujejo v prvi vrsti taka dela, s katerimi se ne konkurira z domačimi obrtniki in da se pri delu ne gleda toliko na to, da bi se ubogi kaznjenci izkoriščali, ampak v prvi vrsti priučili tega ali onega rokodelstva ali kakega obrta. Po mojem mnenji bi bilo morebiti boljše urediti plačo ravnatelja in adjunkta tako, da bi se tisti procenti, ki jih dobivata ta dva uradnika od narejenega dela, ki se po prisiljencih zvršuje, opustili, in da bi se jima službenina primerno povikšala, zaradi tega, ker je že v človeški naravi ležeče, da ravnateljstvo gleda na to, da prisiljenci napravijo kolikor mogoče veliko dela in da se njih delavna moč kolikor mogoče izkorišče, namestu da bi v prvi vrsti imelo pred očmi glavni namen, omogočiti prisiljencem, da se v teku časa, ko so v zavodu, priučé kakemu delu.

Omenil sem to iz tega ozira, ker je bilo že nekaj shodov ljubljanskih obrtnikov — nedavno še — in ker se taki shodi še napovedujejo, da pokaže visoki zbor, da mu je na tem, na eni strani izpolniti človekoljubno dolžnost nasproti nesrečnim kaznjencem, ki so v zavodu, na drugi strani pa tudi varovati interese in koristi obrtnikov davkoplačevalcev, in zato si usojam staviti nastopno resolucijo:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Deželnemu odboru se naroča, skrbeti za to, da ravnateljstvo prisilne delavnice z ozirom na vzgojevalen namen deželnega zavoda gleda pri delu kaznjencev bolj na poduk, nego na izkoriščanje njih delavne moči, ter naj se pri naročilih del ozira v prvi vrsti na smotru zavoda primerna dela, s katerimi ne škoduje domači obrti ljubljanskih rokodelcev.«

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Kalana, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta in je torej v debati.

Gospod poslanec dr. Schaffer se je oglasil k besedi.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Gegenüber den Ausführungen des unmittelbaren Herrn Vorredners kann ich mich in meiner Erwiderung sehr kurz fassen, nachdem die Angelegenheit, betreffend die Zwänglingsarbeiten, in diesem hohen Hause bereits zu verschiedenenmalen und genau in derselben Weise, wie es heute geschehen, besprochen worden ist. Ich kann darauf nur das erwidern, was ich schon bei früheren Anlässen gesagt habe, daß nämlich eine Concurrenzirung der hiesigen Gewerbsleute durch Arbeiten des Zwangsarbeitshauses heute wohl als ausgeschlossen betrachtet werden muß. Wir haben infolge der verschiedenen Petitionen in dieser Beziehung und infolge der verschiedenen Resolutionen, die der hohe Landtag hierüber gefaßt hat, die handwerksmäßige Arbeit —, und um diese handelt es sich hier in erster Linie, — ohnehin auf ein Maß reducirt, welches als ein zu weit gehendes betrachtet werden muß, so daß gerade von dem Standpunkte, welchen der Herr Vorredner besonders betont hat, daß nämlich die Zwänglinge und jugendlichen Corrigenden sehr tüchtig in einem Handwerke ausgebildet werden sollen, in dieser Beziehung von einer weiteren Herabminderung kaum die Rede sein kann. Die handwerksmäßige Arbeit ist zudem in den letzten fünf Jahren auch dadurch sehr eingeschränkt worden, weil, wie es den Herren bekannt ist, seit diesem Zeitraume die auswärtige Beschäftigung der Zwänglinge außerordentlich zugenommen hat. Ich habe schon bei einer anderen Gelegenheit den Anlaß gehabt, die Vortheile dieser auswärtigen Beschäftigung auseinanderzusetzen und kann jetzt wieder nur sagen, daß diese Arbeiten sich dauernd bewähren und wir bemüht sind, besonders im Sommer die Zwänglinge, und dies mit guten Erfolge — sowohl für die Anstalt als auch für die Zwänglinge selbst — auswärts zu verwenden.

Ich wiederhole also: von einer weiteren Reduction der handwerksmäßigen Arbeit kann nicht die Rede sein, und der Umfang derselben, in welchem sie jetzt betrieben wird, ist ein so geringer, daß man von einer ernstlichen Concurrenz für die Handwerker nicht sprechen kann.

Was die Resolution selbst anbelangt, so würde ich gegen dieselbe an und für sich kein Bedenken hegen, werde aber für meine Person gegen dieselbe stimmen, weil ich die Überzeugung habe, daß dasjenige, was mit dieser Resolution angestrebt wird, nach bestem Wissen und Gewissen schon jetzt in der Anstalt zu erreichen versucht wird.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima končno besedo gospod poročevalec.

Berichterstatter Ludmann:

Zu der Resolution möchte ich nur das Eine zu bemerken mir erlauben, daß dieselbe nichts Neues enthält, sondern daß ganz das Gleiche schon seit ein paar Jahren wiederholt in diesem hohen Hause vorgebracht wurde. Wie jedoch der Herr Referent für das Zwangsarbeitshaus im Landesauschusse auch jetzt berührt hat, wird diesem Wunsch

des hohen Landtages, welcher den Bitten der Gewerbetreibenden entgegenkommt, soviel als möglich entsprochen; die auswärtigen Arbeiten werden, wie die Herren alle wissen, als die erste, beste und für die Leute günstigste Beschäftigung betrieben und dies ist auch für die finanziellen Resultate der Anstalt die günstigste. Handwerksmäßige Arbeiten werden nur insoweit betrieben, als es nothwendig ist, jugendliche Corrigenden in einem Handwerke zu unterrichten. Soviel mir bekannt ist, ist schon infolge der bezüglichlichen Resolutionen des hohen Landtages die sogenannte Kundenarbeit ganz eingestellt worden, und man beschränkt sich derzeit nur auf die Lieferung von Arbeiten für wohlthätige Fonds, für die barmherzigen Schweestern und für solche Anstalten, wo Gewerbetreibenden sowenig als möglich Concurrenz bereitet wird. Die Resolution ist vielleicht nicht schädlich, sie erneuert nur Wünsche, die bereits wiederholt ausgesprochen wurden; ich glaube aber, daß sie im Großen und Ganzen ganz überflüssig ist.

Der Herr Referent für das Zwangsarbeitshaus ersucht mich auch, den geehrten Herren mitzuthellen, daß der Verwalter des Zwangsarbeitshauses von diesen speciellen Arbeiten keine besonderen Procente bezieht.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Schaffer se je oglašil še k besedi v faktučni popravki.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich habe vergessen, halte mich aber im Interesse der Beamten der Anstalt für verpflichtet, ausdrücklich zu constatieren, daß es nicht richtig ist, daß dieselben auch aus dem Gesichtspunkte, weil sie große Fabriksprocente beziehen, die Zwänglinge in erhöhtem Maße zur Arbeit verhalten. Indem ich im Interesse der Beamten und der Anstalt dies feststelle, erscheint hiemit auch eine darauf hinzielende Anspielung, falls sie in der Resolution enthalten sein sollte, widerlegt.

Deželni glavar:

Sedaj prestopimo na glasovanje in sicer bomo najprvo glasovali o predlogu finančnega odseka in potem o resoluciji gospoda poslanca Kalana.

Prosim torej gospode, ki pritrđe predlogu finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet

Sedaj prosim glasovati še o resoluciji gospoda poslanca Kalana, in prosim gospode, ki pritrđijo tej resoluciji, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je tudi sprejeta in s tem rešena ta točka dnevnega reda

Prestopimo k daljni točki, to je:

8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada deželne prisilne delavnice za l. 1896. (k prilogi 9.), kakor tudi o prošnji paznikove udove Marije Ahčan za poviksanje provizije.

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfonds für das Jahr 1896 (zur Beilage 9), sowie über die Petition der Aufseherwitwe Maria Ahčan um Provisionserhöhung.

Berichterstatter Luckmann:

Hoher Landtag! Der Zwangsarbeitshausaufseher I. Classe Andrea Ahčan ist im December 1888 gestorben und man hat hierauf seiner Witwe die normalmäßige Provision von jährlichen 120 fl. zuerkannt; außerdem haben ihre zwei Kinder die normalmäßigen Erziehungsbeiträge von je 30 fl. erhalten. Diese Witwe wendet sich nun an den hohen Landtag mit einem Gesuche, worin sie sagt, daß die Erziehungsbeiträge für ihre Kinder entfallen sind, nachdem dieselben über das betreffende Alter entwachsen sind; und zwar ist der Erziehungsbeitrag für die Tochter im Jahre 1895 in Wegfall gekommen. Weiters sagt sie, daß sie mit der Provision von 120 fl. jährlich nur sehr schwer das Auslangen finde, und bittet daher, der hohe Landtag möge ihr die Provision im Gnadenwege aufbessern. Mit Rücksicht darauf, daß die eine Tochter lahm und daher doch nicht vollständig erwerbsfähig ist, und mit Rücksicht darauf, daß der Aufseher Ahčan seinerzeit eine längere Dienstzeit hatte, hat der Finanzausschuß beschlossen den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Gesuchstellerin, provisionirten Aufseherwitwe Maria Ahčan wird für die drei Jahre 1896, 1897 und 1898 eine Gnadengabe jährlich 30 fl. bewilligt, welche aus dem Zwangsarbeitshausfonde anzuweisen ist.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nič se ne oglaš. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrđijo predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Berichterstatter Luckmann.

Die Beilage Nr. 9 informiert die geehrten Herren über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfonds für das Jahr 1896. Der Finanzausschuß hat diesen Voranschlag eingehend geprüft; derselbe basiert in allen einzelnen Rubriken auf Beschlüssen des hohen Landtages, bezüglich der Regieauslagen u. s. w. ist es aber nicht möglich ein genaues Präliminare aufzustellen, weil man den Stand der Zwänglinge im Voraus nicht genau kennt, doch basiert der Voranschlag auf dem rechnungsmäßigen Stande von 330 Zwänglingen, von dem man glaubt, daß er erreicht werden wird. Es würde also eine Änderung an diesem Voranschlage nur insoferne platgreifen, als die geehrten Herren soeben der Witwe des Aufsehers Ahčan eine jährliche Gnadengabe von 30 fl. bewilligt haben. Dieser Betrag wäre noch bei den Gnadengaben einzustellen, sonst aber bleibt der Voranschlag unverändert. Nachdem die geehrten Herren den Voranschlag gedruckt in Händen haben, erlaube ich mir nur die Hauptrubriken vorzulesen.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo.

Da se okrajša način obravnavanja, prosim, da se, kdor želi govoriti, oglasi pri dotični točki, sicer se bo smatrala dotična številka kot sprejeta.

Prosim gospoda poročevalca, da prične.

Berichterstatter Luckmann:**Erfordernis.**

Capitel I. Gehalte, Activitäts- und Personalzulagen	5.220 fl.
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel II. Emolumente	600 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel III. Beistellungen	436 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel IV. Löhningen und Zulagen der Aufseher	16.929 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel V. Remunerationen und Aus- hilfen	400 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel VI. Kirchnerfordernis	100 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel VII. Erfordernisse für Montur und Armatur	1.600 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel VIII. Amts-, Kanzlei- und Unter- richtserfordernisse	300 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel IX. Fabrikserfordernisse	24.750 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel X. Erhaltung der Gebäude	920 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XI. Steuern und Gaben	40 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XII. Regiekosten für Zwäng- linge im Laibacher Zwangsarbeits- hause und für weibliche Zwänglinge in Lankowitz	42.200 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XIII. Pensionen und Erziehungs- beiträge	950 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Capitel XIV. Provisionen	1.028 „
(Obvelja. — Angenommen.)	
Zürtrag	95.473 fl.

Übertrag . 95.473 fl.

Capitel XV. Gnadengaben. Hier erhöht sich der in der gedruckten Beilage eingestellte Betrag von 880 fl. um 30 fl., somit auf . 910 „

(Obvelja. — Angenommen.)

Capitel XVI. Verschiedene Auslagen . 745 „

(Obvelja. — Angenommen.)

Das Gesamtterfordernis der Capitel I—XVI beträgt somit 97.128 fl.

(Obvelja. — Angenommen.)

Bedeckung.

Capitel I. Interessen 86 fl.

(Obvelja. — Angenommen.)

Capitel II. Ertrag der Fabriksanstalt und Verdienste der Zwänglinge 47.950 „

(Obvelja. — Angenommen.)

Capitel III. Verpflegs-, Heil- und Leichenkostenvergütungen 42.872 „

(Obvelja. — Angenommen.)

Capitel IV. Verschiedene Einnahmen . 3.800 „

(Obvelja. — Angenommen.)

Die Recapitulation dieser Posten ergibt eine Gesamtbedeckung von 94.708 fl.

Dem gegenüber steht ein Gesamtterfordernis von 97.128 „

und es ergibt sich somit für das Jahr 1896 ein Abgang von 2.420 fl.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ich beantrage die dritte Lesung.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga glasovanje v celoti. Prosim torej gospode, ki pritrjujejo proračunjenim številkam v celoti, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda. Daljna točka je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske šole na Grmu za l. 1894. (k prilogi 11.) in o prošnji učitelja Antona Lapajne-ta na Grmu za nagrado.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss der Landes-Weinbauerschule in Stauden pro 1894 (zur Beilage 11) und über die Petition des Lehrers Anton Lapajne in Stauden um Remuneration.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Poročati imam v imenu finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1894. Iz računskega sklepa, katerega imate, častiti gospodje, v roki in ste ga lahko pregledali, navesti moram v splošnem oziru, da je deželni zaklad za šolo in nje gospodarstvo v omenjenem letu moral prispevati z zneskom 3901 gld. 25 kr., proti proračunanimi 2569 gld., torej za 1332 gld. 25 kr. več. Ta višji prispevek oziroma prekoračenje proračuna utemeljuje se v računskem sklepu zlasti s tem, da so se zvršile zdatne poprave stanovanj za šolsko osobje, da se je nakupilo mnogo učnih pripomočkov in dokaj nove oprave za šolo in gospodarstvo, potem zaradi naprave škarpe in izravnave sveta v novem Cerovškem vinogradu, končno ker se je za plemensko živino 405 gld. 38 kr. več izdalo, kakor je bilo proračunjeno.

Iz specialnega računa razvideti je v oddelku II., koliko je gospodarstvo šolske kmetije dohodkov dalo in tu bi izraziti bila zahteva, da se dohodki iz posameznih panog kmetijskega gospodarstva specificirajo, ker bi taki izkazi služili v večji pregled računskega sklepa, pa bi bili tudi računski nadrobni izkazi podučljivi za kmetovalce, ki bi mogli presoјati, za koliko višjo ceno se more vino po umnem kletarstvu spečati v prodajo, koliko se pridela vina na hektaru, nasajenem s trtami, cepljenimi na ameriški trtni podlagi, prav tako bi ugajali specificirani izkazi mlekarstva, koliko daje krava dotične pasme na leto in dan mleka, kar bi bilo pa tudi gledé sposobnosti dotične živali za plemo merodajno.

Istotako naj bi se pri odstavku izkupila za prodane trtne sadike navedlo, za koliki znesek se je teh brezplačno podarilo, s tem bi se le račun razvil za šolo toliko ugodnejše in bi poleg tega razvidno postalo, koliko stori deželni zavod za povzdigo trtoreje.

Iz naslovov o troških navesti je, da so znašale razne poprave in preuredbe v poslopih stroškov za 595 gld. 70 kr.

Za šolsko kuhinjo znašali so stroški proti proračunu za 656 gld. 45 kr. več, zato pa je bilo pokritje tudi dokaj večje v znesku 686 gld. 35 kr.

Svota vseh gospodarskih stroškov znaša 7729 gld. 33 kr. Svota vseh šolskih stroškov 10.465 gld. 41 kr., ali skupno 18.194 gld. 74 kr., ter s končno gotovino 757 gld. 36½ kr., tako da je skupni strošek 17.866 gld. 21½ kr.

Gledé razkaza imovine navajam, da se je imovina povišala za 452 gld. 73 kr., ter znaša koncem leta 1894. 14.966 gld. 27½ kr.

Zahtevati se mora, kako da bi bili izkazi o vrednosti osobito živalij in naturalij bolj jasno razvidni in specificirani, ter da vedno prekoračenje proračuna od strani odbora vender že neha in se v tem oziru na ponavljanje opravičene pritožbe strogo pazi.

Ker bo v meritornem oziru prilika gledé zavoda staviti konkretne predloge pri razpravi o proračunu za 1896., usojam si na podlagi podanih številkl predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Računski sklep deželne vinarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1894. se odobruje, izkaz imovine pa se jemlje na znanje.

Ob enem se naroča deželnemu odboru, da v prihodnje skrbi za to, da se vodstvo drži strogo proračunov in da brez dovoljenja deželnega odbora sploh nikakih naprav in izdatkov ne zvrši.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Dovoljujem si, visoka zbornica, izpregovoriti par besed k točki, o kateri je ravno gospod poslanec Povše poročal in sicer o gospodarstvu, ker želim, da bi se dohodki pri gospodarstvu na Grmu pomnožili.

Mimogredé opomnim, da je gospod poročevalec izrazil željo, da bi vodstvo pri posameznih panogah podalo natančnejše račune. Ta želja, gospodje, se ni danes prvič čula v tej visoki zbornici. K črki e pripomnim, da se tako-le glasi: »Izkupilo za trtne in sadne sadike 286 gld. 76 kr.«

Jaz hočem prilično po svoji pameti povedati, koliko da je vodstvo dobilo za sadne sadike in koliko bi potem preostajalo za trtne sadike. Če vzamemo za sadne sadike 86 gld. 76 kr., tedaj preostaja za trtne sadike 200 gld. in ker je naša deželna šola na Grmu tudi vinarska šola, hočem par opazek narediti ravno gledé na te trtne sadike. Gospôda, da smo mi danes na Belokrajskem, osobito v Metliškem sodnem okraji, bi nas iz srca veselilo, ko bi videli, kako življenje je po naših vinogradih. Vreme je ugodno, če tudi mrzlo. In kaj delajo ljudje? Ljudje rigolajo. Tudi jesen je bila dosti ugodna in veliko parcel je že pripravljenih za nove nasade. Predno sem šel v Ljubljano, so bili pri meni možje in so mi rekli: »Gospod, Vi greste v Ljubljano, prosimo, preskrbite nam potrebnih trtnih sadik. Oglasili smo se, ker pa smo že toliko rigolali, se bojimo, da bi ne ostalo veliko neposajenega.« Vodstvo na Grmu naj bi v tem oziru pač bolje preskrbelo za trtne sadike. Tam imajo prostora dovolj, delalcev dosti na razpolaganje in tudi bi lahko imeli ameriških nasadov na tisuče in tisuče, ne samo ključev, ampak tudi vkorenichenih trt, ali kakor mi pravimo »korenjakov«. Mi, posebno v sodnem okraji Metliškem, zlasti v občinah Drašiči, Rosalnice in Radovica, smo že poslali lepe denarje na Štajersko, od koder smo si priskrbeli trtne sadike. Oni lepi krajecarji bi bili lahko ostali v deželi. Zatorej je to moja želja, naj

bi vodstvo na Grmu vsaj v prihodnje na to gledalo, da bo imelo na razpolaganje mnogo mnogo ameriškega trsja.

Druga opazka je ta. Ne samo divjega lesa, vkoreničenih trt naj vodstvo oskrbuje, ampak skrbi naj tudi za cepljenke, za požlahtnene trte. Kolikrat sem že slišal pritožbo: »Mi bi radi vsaj videli, kako izgledajo na Grmu cepljene trte.« Oprekal bi mi kdo: »Vsaj smo brali inserat v prilogi »Dolenjskih Novic«, da ima vodstvo na Grmu med drugimi rečmi tudi na prodajo cepljenke.« Ni ene stvari na svetu, ki bi bila tako potrpežljiva, kakor papir. Vsaj se lahko tiska na papir, kar se hoče, nič ne godrnja. (Poslanec Hribar — Abgeordneter Hribar: »Zlasti tisti »Dolenjskih Novic« ne!«) O uzrokih, zakaj da nima vodstvo požlahtnenih trt, ko bi jih lahko imelo na razpolaganje na tisuče in tisuče, hočem samo to-le opomniti: da tam pri cepljenji nimajo sreče, naj cepijo na zamaške, ali po Richterjevem načinu, ali naj na zeleno cepijo; in ker smo ravno sedaj v začetku novega leta, želim vodstvu večje sreče in boljšega uspeha in tudi ta svota se bo potem vsaj nekoliko povikšala, in kar je posebno dobro, da bomo mi vinogradniki ravno na Grmu si lahko kupovali požlahtnenih trt.

Še nekaj imam na srci, kar me teži že dalje časa in tu imam danes priliko, da se osvobodim, da mi bo lažja pot domov, ker se bom peljal mimo Grma. Jaz želim, da bi v srci vodje Grmske šole se nekoliko ohladila ljubezen do neke trte, York Madeira. Dežela ima svoj vinograd v Smoleni vasi, in čuditi se moram, ko vidimo, da je zasajen deželni vinograd z York Madeira. Ima ta trta nekaj za-se! Kaj? Da ona direktno producira, ni ž njo posla, da bi se morala požlahtniti. Torej se dela lahko z njo, kakor z našimi slabimi starimi trtami, toda York Madeira je ena tistih trt, katero najprej trtna uš uniči. Drugič ima York Madeira jako majhne grozde, kakor naša srednja muškatska jabolka, in tretjič, vino, ki se iz nje pridelava, ima nek nepovoljen, postranski okus, da je neprijetno za pijačo in zaradi te neprijetnosti ni za kupčijo, posebno ne za večjo. Mi vinogradniki iz Bele krajine hodili smo na Štajersko in Vizeljsko gledat novih nasadov. Tam smo se začeli ogrevati in navduševati za nove nasade. Častiti gospodje vidite, ta krepka rast ameriških trt, ta izredna velikost grozdja in obilnost na novih trtah, to razveseljuje in daje glas in upanje v srce: »Pojdi domov in tudi Ti začni!« In začeli smo in ni nam treba več na Štajersko iti, imamo že doma lepih nasadov. Zakaj sem to omenil? Zato, ker bi bilo vodstvo na Grmu lahko preskrbelo na deželnem vinogradu v Smoleni vasi, da bi se ljudje tam bili učili, kaj so novi nasadi, ne pa, da so morali iti v daljno sosedno Štajersko. Ja gospodje, če grem na Grm, v Smoleno vas in tam vidim nasajen deželni vinograd z York Madeiro in če potem pokusim tisto grozdje ali vino, potem se ne bom ogreval in navduševal za nove nasade. Da sem jaz Rihard Dolenc, vodja Grmske šole, bi začel odstranjati York Madeiro in že letos bi zasadil dotični kompleks s cepljenkami; ako nimam

teh, vzel bi korenjake, in če nimam korenjakov, pa ključe, katere, kakor sem čul, ima vodstvo.

Jaz danes ne stavljam nobenega konkretnega predloga, le opozoriti sem hotel visoko zbornico na nedostatke pri šoli na Grmu, slavni deželni odbor pa uljudno prosim, naj blagovoli v omenjenem oziru vplivati na vodstvo Grmske šole.

Spominjam se, da sem bral neke in ako se ne motim, ravno v programu in poročilu deželne šole na Grmu to, da naša deželna šola je ena najlepših v Avstriji. Gotovo to vsakega deželana veseli, lepo se to bere, prijetno čuje, toda še lepše bi bilo brati, še prijetnejše čuti, ko bi naša deželna šola na Grmu bila ne samo ena najlepših, ampak tudi ena najboljših v Avstriji in v to pomozi Bog in vsi tisti faktorji, ki imajo skrbeti za zavod, v prvi vrsti pa vodstvo Grmske šole. — (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec vit. Langer oglasil se je k besedi.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Ich will dem Herrn Vorredner darin, wie er in seiner Art die Aufgabe der Schule in Stauden auffasst, nicht in jeder Beziehung widersprechen, doch muß ich dies in einer Beziehung thun und deshalb habe ich mich zum Worte gemeldet. Der Herr Vorredner hat insbesondere hervorgehoben, und das wäre gewiß eines der schwersten Gravamina, das erhoben werden könnte, daß ein entsprechender Fortschritt in der Anlegung von Weingärten mit amerikanischen Reben, namentlich aber mit veredelten Reben in Stauden nicht zu verzeichnen sei. Thatsächlich ist die Frage, betreffend die amerikanischen Reben und alles, was damit zusammenhängt, die wichtigste landwirtschaftliche Frage Unterfrains, und die Schule hat sich jedenfalls damit am meisten beschäftigt. Nun wohne ich in ziemlicher Nähe der Schule und habe häufig die Gelegenheit, mich dorthin zu begeben und die landwirtschaftlichen Objecte, ebenso die entfernteren Weingärten nsm. zu besichtigen. Ich bin auch Landwirt und habe einige Studien über die Behandlung der amerikanischen Reben gemacht, so daß ich mir erlauben kann, darüber ein Urtheil zu fällen, muß aber sagen: wenn man der landwirtschaftlichen Schule in Stauden alle Vorwürfe machen kann, den Vorwurf aber, daß für rationelle Behandlung amerikanischer Reben und für den Fortschritt in dieser Richtung nichts oder zu wenig geschehe, kann man ihr heute meiner Ansicht nach nicht mehr machen; vielleicht war dies vor einigen Jahren noch statthalt, jetzt aber nicht mehr. Es ist wohl wahr, wenn man die Aufgabe der Schule mit der Aufgabe einer reinen Pepinière verwechselt, wo hauptsächlich darauf hingearbeitet wird, daß veredelte amerikanische Reben producirt werden und unter die Bevölkerung kommen, dann hat Se. Hochwürden der Abgeordnete Schweiger vollkommen recht, zu beanstanden, daß nicht viele veredelte amerikanische Reben verkauft werden; aber die Schule hat in dieser Hinsicht heute noch in erster Linie dafür zu sorgen, daß ihre Weingärten mit veredelten

amerikanischen Reben bepflanzt werden; ist dies einmal der Fall, dann kann erst weiter geschritten werden zu der Aufgabe, solche Reben abzugeben. Die Weingärten der Schule sind eben in der Regenerirung begriffen und namentlich ist ein Weingarten bereits regenerirt, nämlich der in Smolenja vas. Hr. Hochwürden hat gemeint, das dort nur York-Madeira, also direct producirende Reben zu finden wären. Diese York-Madeira, die dort vorkommen, sind jedoch bereits veredelt und haben im heurigen Jahre bereits getragen; York-Madeira ist die Unterlage, diese Unterlage aber als nicht gut zu beurtheilen, ist Sache der Bodenanalyse, weil jeder Boden seine besonderen Eigenheiten aufweist und ganz bestimmte amerikanische Reben verlangt. Ich will mich diesbezüglich nicht näher ins Detail einlassen. Jedenfalls kann ich aber sagen, daß gerade dieser Weingarten in Smolenja vas für unsere Verhältnisse in Unterfrain immerhin als eine beachtungswürdige Anpflanzung gelten kann. Ja, in Wisell, Hochwürden, ist es schöner und besser, aber dort sind andere Verhältnisse, dort arbeitet man schon länger, als bei uns, an der Regenerirung der Weingärten und daher ist auch der Erfolg ein größerer als in Unterfrain. Doch glaube ich nicht, daß die Schule in Stauden ihre Aufgabe in dieser Beziehung vernachlässige.

Poslanec Schweiger:

Prosim besede za fakični popravek! York-Madeira je ena prvih trt, katero filoksera konča, to je sigurno, to uči skušnja. Vsaj je drugih trt dosti, »Riparia, Solonis« itd. Zakaj se te ne nasadijo in ravno York-Madeira, ki je prva končana po filokseri, in če je korenina poškodovana, potem vse nič več ne pomaga.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima končno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Povše:

Gledé računskega sklepa ni bilo nobenega posebnega ugovora, le gledé besed gospoda poslanca Schweigerja dozdeva se mi potrebno, iz tega mesta spregovoriti nekoliko opazek.

Ne morem konstatirati, v koliko je res in utemeljeno, da deželni vinarski zavod premalo skrbi za razširjanje cepljenih trt. Jaz zavoda ne poznam, nisem dosedaj imel časti, biti poročevalec o njem, gospoda pa, ki je vodil referat v deželnem odboru, ni več v zbornici in torej tudi v tem oziru ne dobim pojasnil. Iz svojega stališča morem častitemu gospodu tovarišu Schweigerju le reči, da sta visoka zbornica in deželni odbor gledé te njegove želje povsem opravičena vse storila, kar je bilo mogoče. Istina je, da je pri vsakoletni razpravi v posebni prilogi gledé razširjanja trtne uši deželni odbor zahteval kredit od visokega deželnega zbora — jaz sem imel šest let dotični referat, in gospodje, ki ste bili že prej v tej visoki

zbornici, spominjate se, da je bila ves čas moja skrb in da je tudi visoka zbornica vpoštevala, kako težko je dobiti priprostega kmeta, ki ne zna brati, za to umetno delo, in zato je visoka zbornica skrbela, da se kmetom že cepljene trte dajo na razpolago. Rad priznam, da je cepljenje težaven posel, in da je treba dolge skušnje in vadbe, predno se človek privadi tega dela. Visoka zbornica je ravno na predlog deželnega odbora sklenila, da se napravi trtnica pri prisilni delavnici v Ljubljani, o kateri bo deželni odbor, kakor mi je rekel bivši referent, gospod dr. Vošnjak, podal visokemu zboru posebno prilogo, iz katere se bo visoka zbornica prepričala, da je ta deželna trtnica dobro urejena in da je dosedaj že dala več 1000 trt našim vinogradnikom, in da ima deželni odbor intencijo, predlagati visoki zbornici razširjenje te trtnice, da bo prišla v položaj, oddajati na leto po več 100.000 trt po jako nizki ceni, revežem pa zastonj. Obžalujem pa iz svojega mesta kot poslanec, dobro poznavajoč in vedoč, da je težko privesti kmeta, osobito našega obupanega kmeta, do tega, da bi sam cepil trte, da bi regeneriral svoj vinograd, in da se na deželnem zavodu v tem oziru morebiti dosedaj ni storilo toliko, kolikor bi se bilo moglo, je res mogoče.

Gledé trte York-Madeira se ne bom spuščal v boj. Veseli me, da je častiti gospod tovariš vitez Langer branil deželni zavod, da ima uzorni vinograd, jaz ga nisem videl, eno pa bi si dovolil izraziti kot član visoke zbornice, da za deželni vinarski zavod bi pač želel, da bi se bile sadile druge vrste, ne York-Madeira, in če mi je dovoljeno, bi gledé York-Madeira rekel: to je ona trta, katero kmet, ki želi hitro priti do dohodka, nasadi, da vsaj nekaj ima; deželnemu zavodu pa, ki ima taka finančna sredstva na razpolaganje, tega ni treba. Ako se dokaže kaka potreba in dobrot, bo visoka zbornica gotovo, kar sem jaz vedno povdarjal pri vseh trtnoušnih razpravah, upoštevala to potrebo in jej skušala opomoči.

Jaz vedno povdarjam, če je že prišla nesreča, katastrofa za našo deželo, da je nastopila trtna uš, ki je prouzročila toliko bede in reve, naj bi si naša dežela pri regeneraciji kolikor mogoče izdatno skušala pomagati s tem, da bi si zboljšala plemena ali sorte.

Pri razstavi očitalo se je našim vinom, da so najkislejši v celi Avstriji. Imeli smo samo pozno zoreča plemena in ker predniki naši niso skrbeli, da se vinogradi primerno obnovijo, naj se vsaj sedaj gleda na to, da se dobijo ameriške trte, ker samo te so resistentne proti trtni uši, ob enem pa se je priporočalo, da naj se vedno le jemljejo zgodno zoreča plemena, da bodo regenerirani vinogradi imeli na sladkorji bogata vina, ki so za svetovno ali veliko kupčijo veliko boljša od kisljih.

S tem sklepam in priporočam le še predlog finančnega odseka visoki zbornici v sprejem. Predlagam torej, visoka zbornica naj odobri račun troškov za šolo. Pokritje znaša 10.019 gld. 7 kr., potrebščina pa 10.042 gld. 41 kr., torej se kaže potrebščina večja za 23 gld. 34 kr.

Deželni glavar:

Prosim glasovati. Gospodje, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Povše:

Predlagam sedaj, da visoka zbornica odobri tudi račun troškov pri II. oddelku, to je pri gospodarstvu, in sicer znaša pokritje 7585 gld. 46 kr., potrebščina pa 7268 gld. 49 kr., tako da se kaže preostanek v znesku 316 gld. 97 kr.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Visoka zbornica! Gledé delovanja ravnatelja na Grmski šoli v kmetijskem oziru bi opozoril na neko stvar, katero mora deželni zbor kot oskrbnik in gospodar te šole odločno grajati. Zgodile so se namreč tekom enega leta pri živinoreji tako škandalozne stvari, da bi ravnatelj, ki je odgovoren za to, zaslužil, da se mu takoj v zbornici izreče najostrejša graja. Ako je gospod poslanec vitez Langer zavračal pomisleke, ki jih je izrazil gospod poslanec Schweiger gledé vino- in trtoreje, menim, da gledé tega fakta, katerega bom navedel jaz, ne bom čul nobenega ugovora in da mi bodo vsi gospodje, katerim je na srci blagor dežele in ugled te šole, pritrdili, če rečem, da tak gospodar, ki je kriv, da mu vsled njegove nemarnosti v enem letu poginejo dve kravi in sicer lepi plemenski kravi, švicarske pasme, ki sta veljali 850 gld., pač ne zasluži, postavljen biti kmetu za uzor gospodarstva in učencem za učitelja. Ako omenim, da se je prva krava tako napasla na deteljišči in se preobjedla detelje, da je počila takorekoč coram medico in da je drugo krasno plemensko kravo vodja Grmske šole prodal v mesnico kot jalovko, med tem ko je mesar, ko jo je pobil, našel v njej že kakih šest ali koliko mesecev staro tele, potem je to tak škandal, katerega nadkriljuje le še poročilo ravnateljevo gledé te šole, v katerem vodja sporoča, da je v minulem letu poginila neka telica — vsled ostarelosti. (Živahna veselost na levi. — Lebhafter Beifall links.)

To, gospôda moja, je tak škandal, da mislim, da mora deželni zbor porabiti priliko in povedati vodstvu na vsa usta, da je boljše, ako misli tako prakticirati z deželnim premoženjem, ako se danes odpusti iz službe kakor jutri, ker bo sicer treba storiti druge korake. V tem oziru mora deželni odbor odločno postopati in zahtevati od vodstva, da poravna, kar je po njegovi krivdi izgubila dežela na svojem premoženju v omenjenih dveh slučajih.

S tem, da sem navedel te stvari, katere se po mojem mnenju ne smejo zakrivati, mislim, da sem izpolnil le svojo dolžnost, kajti vsled tega ne bo trpel zavod, pač pa bo ravnatelj opozorjen, da visoka zbornica takega gospodarstva ne more trpeti pri zavodu, za katerega dežela žrtvuje toliko denarja, pri katerem učenci uživajo toliko ustanov in v katerega najboljši kmetovalci pošiljajo svoje otroke. Od takega zavoda se pač sme zahtevati, da vsakega, kdor si ga pride ogledat, navda z veseljem, ne pa da se ljudje, kakor doslej navadno, v gospodarskem oziru samo nad šolo spodtikajo. Zaradi tega prosim, naj bi gospod poročevalec pridejal svojem poročilu tudi grajo gospodu ravnatelju na takem netaktnem in malo vestnem gospodarjenju z deželnim premoženjem. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! O tisti plemeniti kravi, ki jo je danes zajahal gospod poslanec Kranjsko-loških kmetskih občin, bila je že govorica v »Slovenca«, in sicer pri tisti priliki, ko se je izvedelo, da je vodja deželne šole na Grmu nekako oglasil svojo kandidaturo v okraji, v katerem je kandidoval gospod župnik Schweiger, ki je danes tudi stopil med nasprotnike gospoda Riharda Dolenca. Pričakoval sem sicer, kakor tudi drugi gospodje tovariši, ki se zanimajo za to šolo, da se bodo take zadeve, na katerih morebiti v istini boleha vodja ali šola sama, spravile v razgovor tedaj, ko pride v razpravo proračun te šole, ne pa danes, ko je v razgovoru samo letni zaključek. O omenjenih kravah ne morem tako poučen biti, kakor gospod Andrej Kalan; oglasil sem se pa vendar k besedi, ker moram v imenu svoje stranke protestovati proti temu, da bi se namreč pooblastil gospod poročevalec, da v svojem poročilu v imenu deželnega zbora danes izreče vodstvu kako grajo. V tem smislu je govoril gosp. poslanec Kalan in stavljal tudi nekak predlog. Ne samo, da bi bil kak novum, če se v parlamentu kakemu poročevalcu dá mandat, da izreka zaupnice ali nezaupnice, zdi se mi pa stvar še v drugem oziru sumljiva, ker je vsekako gotovo in dokazano, da stranka, ki se je danes dvignila proti vodji Grmske šole, ni tako objektivna, kakor bi se smelo zahtevati, če se gre za tak predlog. Ali vsaj okoliščine niso take, da bi občinstvo in volilci morali misliti, da je sodba, če bi se danes izrekla proti vodji, ki je bil prej ljubljeneц nasprotne stranke, zares tudi pravična. Jaz pa zahtevam samo pravično sodbo in drugega nič.

Vpraša se, ali je res omenjenih slučajev kriv vodja, ali jih je sploh zakrivil pa morebiti ne on sam, ampak tudi še kak drug organ ali pa nikdo. To vse se mora preiskati. Ako sta na Grmu poginili dve kravi, mislim, da je deželni odbor, če je storil svojo dolžnost, moral od vodstva zahtevati akte. Vsaj

šola še ni v takem neredu, da bi ne imela potrebnih zapiskov. — Ako hoče deželni zbor izreči svojo sodbo, mora imeti za to kako podlago, same besede gospoda Kalana pa, če ga tudi sicer visoko čislam, mi še ne zadoščajo in ne morejo zadoščati visoki zbornici, da bi smela izreči vodstvu tako ostro grajo, posebno če imamo v spominu, da so tudi še drugi faktorji, katere zadene morda ta ali ona odgovornost.

V kolikor sem poučen o tistih kravah, bila je stvar ta. Omenjam, da svojih informacij nimam od Dolenca, ampak poučil sem se na drug način pri tisti priliki, ko je »Slovenec« s svojimi znanimi korektnimi sredstvi napadel Dolenca. — Na Grmski šoli je nastavljen nek uradnik, katerega bi gledé prve krave, če se je sploh kaj krivega zgodilo, zadel večja krivda, nego vodjo samega. Na Grmu imajo zapisnike o tem, ali se je kaka krava obrežila ali ne; ti zapisniki so redni in vodi jih uradnik, ki je zanje odgovoren. Dobila se je v istini švicarska krava, ki se je obrežila, ne vem pa, kako je prišlo, na vsak način po pomoti v zapisnike, da se je moralo misliti, da bi imela tista krava že davno storiti. Vodja je opozoril dotičnega uradnika na zapisnik in na to, da se po zapisniku krava ni obrežila. Čul sem, da je končno uradnik predlagal, da se krava proda kot jalovka. Vodja je na to poklical živinozdravnika iz Novega mesta in ta je tudi pripoznal, da je krava jalova. (Smeh na levi. — Gelächter links.)

Zmoti se lahko vsak, tudi še tako umen živinorejec, (Kanonik Klun: oho!) oprostite gospod kanonik Klun, da Vas ne prištevam umnim živinorejcem. Naglašati moram, da se to lahko pripeti, da se ne spozna, ali je krava breja ali ne. (Klic na levi — Ruf links: »v šestem mesecu!«) In ako je vodja kravo prodal, je opravičen, ker je poklical še drugega izvedenca in ker se je zanesel na zapisnike. Zategadelj, visoka zbornica, ne gre, da bi ga precej obsodili, ampak zahtevajmo, da se stvar preišče in da se predložé spisi. Proti temu pa, da bi se danes že izrekla graja vodji, ki je, lahko mogoče, čisto nedolžen, moram odločno ugovarjati.

Ravno tako stvar gledé druge krave še ni jasna. Povedalo se mi je, da je vodja ukazal, naj se pazi, da živina ne bo jedla detelje. Da bi vodja sam gonil živino na pašo, tega menda tudi gospod poslanec Kalan ne bo zahteval. Pripeti se lahko, da se kako živinče napne, in to se je tudi v tem slučaju zgodilo. Pastir je živino predolgo pasel in jedna krava se je detelje preobjedla in se napela. Vsega vruga so poskušali ž njo, nazadnje so poklicali živinozdravnika in ta jo je zabôdel, pa nesreča, ki itak, kakor je rekel gospod župnik Schweiger, usodepolno vlada nad Grmom, hotela je, da je krava vzlic temu poginila.

Ali je vodja res kriv teh dveh dogodkov, tega ne vem, na vsak način pa sem prepričan, da imajo na Grmu zapisnike, iz katerih se bo natanko razvidelo, kdo je kriv in ali ni morebiti vender-le nastopila taka nesreča, za katero tudi dobri hišni gospodarji ne morejo biti odgovorni.

Jaz se torej ne pridružujem graji, če pa gospodje danes zahtevajo, da se uvede kako postopanje proti vodstvu, naj se najprej zahteva, da deželni odbor predloži deželnemu zboru akte, iz katerih se bo razvidel cel položaj gledé teh dveh krav.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Kalan se je oglasil k besedi.

Poslanec Kalan:

Proti očitaniu, da bi me vodili kaki politični oziri, da sem spravil zadevo na dnevni red, moram ugovarjati, ker sem imel samo stvar pred očmi. In ako omenim tega, kar je rekel gospod poslanec dr. Tavčar, da je bil poprej vodja Rihard Dolenc na naši strani, moram reči, da se je proti njemu v tej zbornici izrekla graja že doslej vsako leto, če se dobro spominjam, od Vaše strani, od gospoda poslanca Lenarčiča, od naše pa od tovariša dr. Žitnika. Politični oziri nas tukaj ne vodijo, zlasti ne, ker je kandidat Vaše stranke Rihard Dolenc še vedno podpredsednik katoliško-političnega društva na Dolenjskem. (Veselost — Heiterkeit.) Na Kranjskem je ravno vse mogoče.

Nadalje omenim, da imam v rokah pismo gospoda Dolenca, v katerem se izklicuje kot mrtvega v političnem oziru. Samo stvarni uzroki so me torej vodili, ko sem te reči omenil. Ker je pa tudi meni samo za pravico, umaknem torej svoj predlog, da se ravnatelju Grmske šole že danes izreče graja, in se pridružujem misli gospoda predgovornika v tem oziru, da naj se uvede stroga preiskava, da se krivec prikaže na dan.

Deželni glavar:

Gospod poslanec kanonik Klun se je oglasil k besedi.

Poslanec Klun:

Spregovoriti hočem le par besed v faktični popravek.

Gospod poslanec dr. Tavčar mi je priporočal, da naj ne sodim o takih stvareh, ker nisem živinorejec. Nekateri tam zadaj, ki sicer niso poklicani izrekati poslancem odobravanja ali graje, so se zakrohotali pri tem. Gospodu dr. Tavčarju naj bo povedano, da sem tudi kmetski posestnik, in razumem o živinoreji toliko, kolikor mora o njej razumeti navaden živinorejec, ter da si prizadevam, po okoliščinah živinorejo v domačem kraju kolikor mogoče povzdigniti. Toliko torej že razumem o živinoreji, če tudi nisem na nobeni živinorejski šoli študiral in nisem vodja nobene poljedelske šole, kar se sme zahtevati od vsakega navadnega kmeta, da namreč pozna, ali je krava v šestem ali sedmem mesecu breja ali ne. V prvem začetku je dostikrat res težko to spoznati, ali po sedmih mesecih je neverjetno, da bi se to ne moglo spoznati.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Tavčar:

Prosim odpusčenja, če je stvar taka! Nisem vedel, da je gospod kanonik Klun tako velik živinorejec, dasiravno iz tega, da je kdo lastnik kake krave, še ne izvira, da je tudi že živinorejec. Jaz imam 23 repov živine v hlevu, pa moram pripoznati, da o živinoreji prav nič ne umem. Naglašati pa sem ravno hotel, da se tudi dobremu živinorejcu lahko pripeti, da ne more nikdar opaziti, je li krava v šestem meseci breja ali ne. Jaz mislim, da mora gospod kanonik Klun vzlic svojej vednosti to tudi pripoznati.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima končno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Povše:

Proti številkam, katere sem si usojal navajati v imenu finančnega odseka, ni bilo ugovora in torej bi si v njegovem imenu ne bil izprosil besede. Kot poslanec pa obžalujem, da se je vsa afëra spravila v razpravo in sicer iz razloga, ker še ni pojasnjena. Navesti moram v obrambo deželnemu odboru, da je on storil svojo dolžnost in zahteval, kakor sem iz aktov razvidel, od vodstva natančno poročilo o obeh slučajih. Bral sem akte, pa ne toliko, da bi že danes mogel navesti vse podrobnosti. Vodstvo se seveda skuša opravičiti in pojasnjuje, kdo ima morebiti večjo krivdo. Stvar je v teku in prepričan sem, da bo deželni odbor storil svojo dolžnost in da bo gotovo računskemu sklepu Grmskega zavoda za l. 1895. pridejal poročilo, iz katerega bo visoka zbornica izvedela, kdo je kriv omenjenih slučajev in kaj se je storilo, da se deželni interes brani.

V druge reči se ne bom spuščal, osobito ne, ker je gospod tovariš Kalan umaknil svoj predlog, ki je bil neumesten, ker stvar še ni jasna in je treba v tem slučaju braniti vsakega uradnika in — ne gledé na mišljenje enega ali drugega — vsakemu dati priliko, da se brani in šele potem naj se o njem sodi. Visoka zbornica bo gotovo še imela priliko, o tej stvari izreči sodbo.

Priporočam torej, da se odobri računski sklep pri gospodarstvu.

Deželni glavar:

Prosim glasovati o predlogu finančnega odseka.

Gospodje, ki pritrujejo računskemu sklepu gledé gospodarstva, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Povše:

Predlagam, da visoka zbornica izvoli sprejeti računski sklep v celoti, ki se glasi:

»Računski sklep deželne vinarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1894. se odobruje, razkaz imovine pa se jemlje na znanje.«

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki sprejmó računski sklep gledé gospodarstva v celoti, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Povše:

Sedaj prosim, visoka zbornica, da sprejme še dostavek, katerega nasvetuje finančni odsek in ki se glasi:

»Ob enem se naroča deželnemu odboru, da v prihodnje skrbi za to, da se vodstvo drži strogo proračunov in da brez dovoljenja deželnega odbora sploh nikakih naprav in izdatkov ne izvrši.«

Deželni glavar:

Prosim glasovati. Gospodje, ki pritrdé temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Povše:

Končno imam poročati še gledé prošnje učitelja Antona Lapajnet na Grmski šoli za nagrado. Gospod Lapajne, ki ima na tej šoli poučevati ljudsko-šolske predmete, prosi, da bi se mu dovolila nagrada letnih 100 gld., in utemeljuje to prošnjo s tem, da izkaže, da ima na leto 96 ur več, kakor mu gre po štatutu, ali po predpisih za njegovo poslovanje, ob enem pa pravi, da mu veliko posla daje in troškov provzročuje oskrbovanje čebelnjaka. Šolsko vodstvo potrjuje, da ima učitelj Lapajne res 96 ur več, kakor je predpisano, in da z uspehom oskrbuje čebelnjak. Vender finančni odsek méni, da, če tudi upošteva, da dotični učitelj več stori, kakor za kar ga veže službena dolžnost, da bi bila nagrada 100 gld. na leto vender preveč, kajti, to bi bilo skorej 1 gld. za uro, torej toliko, kolikor dobivajo profesorji na srednjih šolah v takem slučaju, pač pa ne mara ničesa dolžen biti nobenemu uradniku in zato nasvetuje, da naj bi se gospodu Lapajnetu dovolila nagrada 50 gld. na leto in sicer pod pogojem, da dobiva to remuneracijo, dokler bo vršil svoje večje službovanje.

Na podlagi tega, in ker je vodstvo priporočalo njegovo prošnjo, predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnji učitelja Antona Lapajneti na deželni vinarski šoli na Grmu se ugotovi ter dovoli za toliko časa, dokler bo imel več poučnih ur, kakor mu gre, in da bo oskrboval čebelnjak, na leto 50 gld. nagrade. Dotični znesek ima se pokriti v proračunu za Grmsko šolo.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjuje predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka dnevnega reda je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka: a) o prošnji društva „Verein zum Schutze des Weinbaues“ za podporo.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petitionen: a) des „Vereines zum Schutze des Weinbaues“ um Subvention.

Berichterstatter von Penkh:

Der „Verein zum Schutze des österr. Weinbaues“ in Wien hat auch in diesem Jahre um eine Subvention angesucht und ich kann eine günstige Erledigung dieses Gesuches dem hohen Hause nicht warm genug anempfehlen, da ich im Laufe der Zeit die Überzeugung gewonnen habe, daß der Weinbaubetriebenden Bevölkerung Krains bereits mancher Nutzen durch diesen Verein zutheil geworden ist. Ich erinnere hierbei nur an eine Dotation der Pepiniere in Gurkfeld, an die wiederholt publicirten Berichte der Vertrauensmänner über die Weinbauverhältnisse und an die seinerzeit in beiden Landesparlamenten erschienenen wertvollen Publicationen, welche an die zahlreichen Mitglieder im Lande zur Vertheilung gelangten. Der Finanzausschuss, in dessen Namen zu berichten ich die Ehre habe, erkannte ganz richtig, von wie großer Bedeutung für den Weinbau Beispiele sind von Bodenanalysen und Rathschlägen bei der Wahl der geeigneten Reben, über welche, wie es sich heute gezeigt hat, Meinungsverschiedenheiten vorhanden sind. Ich beantrage daher im Namen des Finanzausschusses:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Dem Vereine zum Schutze des österr. Weinbaues“ in Wien wird für das Jahr 1896 eine Subvention von 50 fl. aus dem Landesfonde bewilligt.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar se je oglasil k besedi.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Iz letnega poročila društva »Verein zum Schutze des österreichischen Weinbaues« je razvidno, da je delovanje tega društva jako važno

in da bi bilo želeto, da bi se ga tudi deželna uprava naša posluževala in večkrat na svet dotičnega društva apelovala. Kolikor je meni znano, ni se dosedaj deželni odbor nikdar obrnil do društva za kak svet, zlasti gledé analise zemlje in gledé tega, kake trte naj bi se sadile v tem ali onem kraju. Torej bi jaz, ker častiti gospod poročevalec tega ni storil, opozarjal deželni odbor, ker že dajemo podpore temu prekristnemu društvu, da bi se tudi on udeležil njegovega delovanja s tem, da bi ga povpraševal za svet o teh za naše vinarstvo važnih vprašanjih. Bodoči gospod referent za vinogradarstvo v deželnem odboru naj bi v tem zmislu svoje delovanje uredil in vodji na Grmski šoli in posestnikom po deželi s sveti, katere bi dobil od tega društva, na podlagi analise zemljišč na strani stal, tako da bi prave trte volili za zasajanje v svojih vinogradih.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, in ker se je tudi gospod poročevalec odpovedal besedi, homo glasovali o predlogu finančnega odseka.

Gospodje, ki pritrde odsekovega predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

b) o prošnjah bivšega učitelja Mateja Prašnikarja, umirovljenega učitelja Venceljna Sturma, učiteljskih sirot Ane Adamič, Marije Novak, Ivane Vrančič in učiteljeve udove Matilde Kokalj za povikšanje, oziroma podaljšanje miloščin in pokojnin;

b) des gewesenen Lehrers Matthäus Prašnikar, des pensionirten Lehrers Wenzel Sturm, der Lehrerswaisen Anna Adamič, Maria Novak, Johanna Vrančič und der Lehrerswitwe Matilde Kokalj um Erhöhung, beziehungsweise Verlängerung der Gnadengaben und Pensionen.

Poročevalec Klun:

Bivši učitelj Matevž Prašnikar uživa že veliko let miloščino, katero mu visoki zbor dovoljava vsaka tri leta. Mož je star sedaj 80 let in zato se obrača s prošnjo do visokega zbora, da bi mu ta blagovolil miloščino, ki je dosedaj na leto znašala samo po 60 gld., nekoliko povikšati; ker pa to leto tudi potече čas, do katerega mu je bila dovoljena miloščina, zato je tudi treba to miloščino mu podaljšati. Morebiti ne bo prišel do tega, da bo dolgo užival miloščino in zato se je finančni odsek z ozirom na visoko starost prosilčeveo tem ložje odločil, predlagati visokemu zboru nastopni nasvet:

Visoki deželni zbor naj sklene :

»Bivšemu učitelju Matevžu Prašnikarju se dotedanja miloščina iz učiteljskega pokojninskega zaklada povikšuje od letnih 60 gld. na 100 gld. in dovoljuje pričenši s 1. januvarijem l. 1896. na tri leta, to je za l. 1896., 1897. in 1898.«

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati in prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Klun :

Učitelj Vencelj Šturm je bil vsled lastne prošnje leta 1883. umirovljen s $\frac{7}{8}$ njegove zadnje plače; ali že leta 1884. se je bil obrnil do visokega zbora, da naj bi mu z ozirom na to, da je 42 let služboval, pokojnino povikšal tako, da bo znašala toliko, kakor zadnja njegova plača. Visoki zbor je to res storil in mu povikšal pokojnino letnih 595 gld. na letnih 680 gld., kolikor je namreč znašala njegova zadnja plača, predno je bil umirovljen. Po preteku teh pet let mu je visoki zbor to povišanje pokojnine zopet za drugih pet let dovolil. Ta višje dovoljena pokojnina je potekla s koncem l. 1894., mož pa je pozabil, vsled svoje starosti, prošnjo ponoviti. Vender mu je pa davkarija vsejedno naprej izplačevala višjo pokojnino. To se je zapazilo šele tekom lanskega leta in potem se mu je ustavilo z majem to izplačevanje ter zahtevalo od njega, da mora vrniti dotični višji znesek, ki ga je neopravičeno prejemal. Mož se je sedaj zopet s prošnjo obrnil do visokega zbora, da naj se mu to povikšanje za letnih 85 gld. dovoli tudi še za daljnih pet let in sicer počenši s 1. januvarijem 1895, da mu ne bo treba vračati zneska, ki se mu je neopravičeno že izplačal; sklicuje se na to, da je slaboten, da potrebuje boljšega živeža itd. Ali poizvedbe se pokazale, da mož nima samo pokojnine letnih 595 gld., ampak da opravlja ves čas še drugo službo, službo organista pri nemškem viteškem redu, za katero dobiva na leto 400 gld. gotove plače in razun tega še druge postranske dohodke, ki so zvezani s službo organista, tako da prav za prav ni v nobeni stiski in bédi, kakor v prošnji trdi. Poleg tega je tudi hišni posestnik in ima kot tak vsaj prosto stanovanje.

Z ozirom na te okoliščine je finančni odsek sklenil predlagati, da se od prosilca sicer ne zahteva povračila tistega zneska, ki ga je neopravičeno dobil, pač pa da prošnji ni ugoditi v tem oziru, da bi se mu še naprej dovoljevala za 85 gld. višja pokojnina, kakor mu postavno pristuje.

Zato priporoča finančni odsek visokemu zboru sledeči nasvet:

Visoki deželni zbor naj sklene :

»Prošnji umirovljenega učitelja Vencel Šturma za povikšanje postavno mu odmerjene pokojnine letnih 595 gld. na daljših pet let pričenši s 1. januvarijem l. 1895. se ne more ugoditi, pač pa se posledobno odobruje znesek, ki mu je bil neopravičeno izplačan iz učiteljskega pokojninskega zaklada za prvih pet mesecev leta 1895. ter se od njega ne zahteva nobeno povračilo.«

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Klun :

Tudi imam še poročati o več prošnjah za povikšanje, oziroma za podaljšanje dovoljenih miloščin.

Prva jo prošnja učiteljske sirote Ane Adamič, katera je vedno bolehná, kakor priloženo zdravnikovo spričalo dokazuje in kateri je od visokega zbora dovoljena miloščina potekla s koncem leta 1895. Torej predlaga finančni odsek z ozirom na to, da so okoliščine gledé te sirote take, kakor so bile poprej, ali še slabše, da se jej podaljša miloščina, in priporoča visokemu zboru naslednji nasvet:

Visoki deželni zbor naj sklene :

»Učiteljevi siroti Ani Adamič podaljša se dotedanja miloščina letnih 60 gld. iz normalnošolskega zaklada za daljša tri leta, to je za leto 1896., 1897. in 1898.«

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Klun :

Enako prošnjo je poslala visokemu zboru učiteljska uduva Matilda Kokalj, katera dobiva miloščino letnih 100 gld. in kateri je ta miloščina potekla.

Finančni odsek z ozirom na nešpremenjene razloge in okoliščine te udove predlaga :

Visoki deželni zbor naj sklene :

»Učiteljevi udovi Matildi Kokalj se podaljša dotedanja miloščina letnih 100 gld. iz učiteljskega pokojninskega zaklada za daljša tri leta, namreč za l. 1896., 1897. in 1898.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Klun:

Učiteljeva sirota Marija Novak, kateri je od visokega zbora dovoljena miloščina letnih 50 gld. tudi potekla s koncem leta 1895., obrnila se je z novo prošnjo na visoki zbor, v kateri prosi prvič za podaljšanje miloščine, drugič pa tudi za povikšanje njeno.

Ta učiteljeva sirota ima, kakor spričuje zdravnikovo spričalo, veliko bolezn, katerih vsaka sama zase je taka, da zasluži prosilka, da se visoki zbor na njeno prošnjo ozira. Ker navadno pri drugih učiteljevih sirotah, ki živé v enakih okoliščinah, miloščine znašajo letnih 60 gld., kakor kaže dotični izkaz, sklenil je finančni odsek predlagati visokemu zboru, da se prosilki povikša miloščina od letnih 50 gld. na 60 gld.

Predlagam torej:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Učiteljevi siroti Mariji Novak se povikšuje dosedanja miloščina letnih 50 gld. na letnih 60 gld. iz učiteljskega pokojninskega zaklada ter podaljša za tri leta, to je: za l. 1896., 1897. in 1898.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Klun:

Zadnja prošnja, o kateri imam poročati, je enakega obsega, in zadeva učiteljevo siroto Ivano Vrančič. Tej siroti je pred tremi leti dovolil visoki zbor miloščino letnih 60 gld. za tri leta. Potekla je torej ta miloščina s koncem l. 1895. in sedaj Ivana Vrančič prosi prvič, da bi se jej podaljšala, in drugič, da bi se jej nekoliko povikšala ta miloščina. Finančni odsek je pač ugodil prvi prošnji in nasvetuje podaljšanje miloščine, gledé povikšanja pa ni mogel prošnji ustrezati z ozirom na to, da vse učiteljeve sirote v enakih razmerah uživajo samo miloščine po 60 gld. Zato predlaga, da se prošnja v drugem oziru ne usliši.

Nasvet finančnega odseka se glasi:

Visoki zbor naj sklene:

»Nadučiteljevi siroti Ivani Vrančič se podaljša dosedanja miloščina letnih 60 gld. na daljša tri leta, namreč za leta 1896., 1897. in 1898. iz učiteljskega pokojninskega zaklada.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati, in prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

- c) **o prošnji kancelistove udove Marije Sapletov za podaljšanje miloščine.**

- c) **der Kauzlistenwitwe Maria Sapletov um Weiterbewilligung der Gnadengabe.**

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Stanovskega kancelista udova Marija Sapletov se je že večkrat obrnila do visokega zbora, da bi jej dovolil miloščino. To se je tudi že večkrat zgodilo in to vselej na tri leta, in sicer se jej je dovoljevala miloščina letnih 80 gld. Ko se je ta miloščina dovolila, oziral se je visoki zbor na to, da je udova že precej priletna in bolehn, in da si ne more prislužiti, kolikor potrebuje za življenje. Ti uzroki so sedaj še dokaj bolj utemeljeni, ker je prosilka sedaj stara 76 let. Z ozirom na to predlaga finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Mariji Sapletovi se podaljša dosedanja miloščina letnih 80 gld. za tri leta, to je: za čas od 1. januvarija 1896 do 31. decembra 1898.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

- d) **o prošnji občine Kropa gledé posojila 2000 gld. za zgradbo župnišča.**

- d) **der Gemeinde Kropf um Bewilligung eines Darlehens per 2000 fl. für den Pfarrhausbau.**

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Občina Kropa se je obrnila do visokega zbora s prošnjo, v kateri navaja, da se že 30 let pripravlja, da bi namestu starega župnišča zgradila novo. Ko je vsled lanskega potresa bilo staro župnišče še bolj pohabljen, kakor je bilo že prej, naročilo je c. kr. okrajno glavarstvo Radoljsko z odlokom z dné 20. maja l. 1895, da se mora župnišče izdatno popraviti. Ker se je že prej, namreč 4. septembra 1894, vršila konkurenčna obravnava, sklenili so občinski odborniki v Kropi, da se precej začne z gradnjo

novega župnišča, ker bi se s tem prihranili troški za popraviljanje poslopja. Občina se je zavezala l. 1894, da bo razun tlake tudi še 2000 gld. iz svojega dala, drugo pa bo, ker je župnik našel več dobrotnikov, on sam preskrbel. Iz tega je razvidno, da bo precèj veliko svoto preskrbel tamošnji gospod župnik. Tistih 2000 gld., katere bo prispevala občina, pa še nima, ker je šele sedaj začela pobirati 20 % doklado od direktnih davkov, katerih je imela l. 1895. 1320 gld. 4 kr. Da bi mogla občina, ki je izmed najrevnejših na Kranjskem, kar je gospodom poslancem znano, izvršiti svoj namen, obrača se do visokega zbora, da bi jej dovolil 2000 gld. brezobrestnega posojila, katero bi vračala na ta način, da bi se po davčnem uradu pobirala dotična 20 % doklada, dokler se ves dolg ne poplača. To bi dajalo primeroma 250 gld. na leto, tako, da bi se dolg v teku kratkih let popolnoma poravnal, ne da bi imela občina drugodi iskati denarja.

Finančni odsek pa vender-le ni mogel takoj nasvetovati, da bi se občini dovolilo to brezobrestno posojilo, misli pa, da bi to lahko storil deželni odbor sam, ako bo videl, da mu je to mogoče.

Z ozirom na vse to nasvetujem:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnja občine Kropa za posojilo se izroča deželnemu odboru priporočilno v rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

e) **o prošnji Franceta Kraljiča, posestnika na Studencu, za podporo vsled povodnji.**

e) **des Franz Kraljič, Grundbesitzer in Brunnendorf, um Geldunterstützung anlässlich der Ueberschwemmung.**

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

France Kraljič, posestnik na Studencu, obrnil se je do visokega zbora s prošnjo, v kateri navaja, da sta mu potres in povodenj precejšno škodo prouzročila. To prošnjo podpirata tudi gospod župnik in župan na Studencu. Finančni odsek je bil mnenja, da prošnja spada prav za prav v delokrog deželnega odbora in to tembolj, ker je ta že dovolil nekoliko podpore za poškodovance po povodnji v ljubljanskem okolišči in se je tudi obrnil do vlade, da bi ona poizvedovala, koliko škode imajo še drugi

posestniki na barji. Tega poročila vlada dosedaj še ni mogla dati in zato se ta stvar takoj danes še ne dá rešiti.

Z ozirom na to nasvetujem v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Prošnja Frančiška Kraljiča se izroča deželnemu odboru priporočilno v rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

f) **o prošnji živinskega zdravnika Morica Lebenharta v Starem trgu za deželno nagrado.**

f) **des Thierarztes Moriz Lebenhart in Altenmarkt um Bewilligung einer Landesubvention.**

Berichterstatter von Lenkh:

Hoher Landtag! Der Thierarzt Moriz Lebenhart in Altenmarkt bei Raab wandte sich in einer Petition an den Landesauschuß um Verleihung einer Landesubvention. Bei den diesfälligen Erkundigungen wurde in Erfahrung gebracht, daß der Wohnsitz dieses Thierarztes von Loitsch, dem Amtsfise des Bezirkssthierrarztes, circa 40 km entfernt ist und daß er bisher nicht ohne Erfolg die thierärztliche Praxis ausgeübt hat. Trotzdem hat sich der Finanzaußschuß, nachdem noch mehrere Vorerhebungen nothwendig sind, nicht veranlaßt gesehen, dem hohen Hause einen speciellen Antrag zu stellen, sondern hat es für gut befunden, dieses Gesuch an den Landesauschuß zur selbstständigen Erledigung zurückzuleiten. Ich habe demnach die Ehre im Namen des Finanzaußschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Die Petition des Thierarztes Moriz Lebenhart in Altenmarkt bei Raab um Subvention wird dem Landesauschuße zur weiteren Amtshandlung abgetreten.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

- g) **o prošnji slovenskega planinskega društva v Ljubljani za podporo.**
 g) **des slovenischen Alpenvereines in Laibach um Subventionsbewilligung.**

Poročevalec dr. Papež:

Visoki zbor! Slovensko planinsko društvo je, kakor to navaja v svoji prošnji, sklenilo zgraditi tekom leta 1896. na Kredarici tik Malega Triglava neko večjo kočo, takozvano »Triglavsko kočo«. Vrh tega poroča v svoji prošnji, da so že postavili eno kočo malo pod Triglavom, takozvano Staninečevo zavetišče, in poleg tega še dve manjši zavetišči. Gledé na to delovanje, katero zahteva gmotno podporo, sklenil je finančni odsek priporočati visokemu zboru, da sklene, naj se društvu dá podpora 200 gld.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Slovenskemu planinskemu društvu v Ljubljani se dovoli podpora 200 gld.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali, in prosim gospode, ki pritrjujejo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je dovršen današnji dnevni red.

Prihodnja seja bo v četrtek, dné 9. januvarija t. l., ob 10. uri dopoldne.

Na dnevni red pridejo sledeče točke:

(Dnevni red glej prihodnja seja. — Tagesordnung siehe nächste Sitzung.)

Finančni odsek ima sejo ob 4. uri popoldne in sicer v deželni hiši na Turjaškem trgu.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 15 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 15 Minuten Nachmittag.

